



Amazone Informatiecentrum

**Naar een beter begrip van Europese
structuren en de Europese besluitvorming
inzake gendergelijkheid**

een gids voor de vrouwenbeweging in België

Met oprechte dank aan Antoinette Van Vyve, vrijwilligster en aan Elise Vandemeulebroeke, stagiaire (studente aan het Departement Handelswetenschappen en Bestuurskunde van de Hogeschool Gent) in het Amazone Informatiecentrum voor hun substantiële bijdrage aan (de voorbereiding van) deze gids.

Voor deze gids konden wij daarnaast steunen op het handboek "*Gelijkheidsrecht v/m*" dat in 2005 door het *Amazone Informatiecentrum* werd opgesteld en in 2007 werd geactualiseerd. Voor wat betreft de structuur lieten wij ons inspireren door de handleiding "*Europees emancipatiebeleid m/v: zoeken en vinden*" (2009, herz. versie) van *E-quality, kenniscentrum voor emancipatie, gezin en diversiteit* uit Nederland.



Inhoud

Het Verdrag van Lissabon	1
Een korte inleiding.....	1
De impact van het Verdrag van Lissabon op de gelijkheid van vrouwen en mannen.....	1
Het belang van de principes van non-discriminatie en gelijkheid: artikelen 2, 3, 8 en 10.....	3
Specifieke veranderingen in de wetgeving: een nieuwe rol voor het Europees Parlement.....	3
De wettelijke erkenning van het "Handvest van de grondrechten".....	3
De nationale parlementen: naar meer democratie.....	3
Europese verdragen.....	5
Het Europese gelijke kansenbeleid inzake gendergelijkheid vandaag	5
Strategie voor de gelijkheid van vrouwen en mannen 2010-2015	5
Context.....	5
Samenvatting.....	6
Teksten waaraan in de Vijfjarenstrategie wordt gerefereerd	11
Europees Pact voor gendergelijkheid en andere besluiten van de Raad.....	12
Besluiten tijdens het Belgisch Voorzitterschap van de EU.....	12
Overzicht van eerdere besluiten van de Raad met betrekking tot gendergelijkheid.....	12
Europese structuren voor gendergelijkheid.....	15
Besluitvormingsorganen.....	15
De Europese Commissie	15
Het Europees parlement	18
De Raad van de Europese Unie/ Ministerraad.....	19
Organen die onrechtstreeks bij de besluitvorming betrokken zijn	22
Beleidsorganen.....	22
De Europese Raad (Europese top).....	22
De Hoge Vertegenwoordiger voor Buitenlandse Zaken en veiligheidsbeleid	23
Adviesorganen.....	24
Het Europees Economisch en Sociaal Comité	24
Het Comité van de Regio's.....	24
Juridische organen.....	25
Het Europees Hof van Justitie	25
Adviesgroepen en deskundigennetwerken.....	25
High Level Group voor de integratie van de dimensie van de gelijkheid v/m.....	25
Het Raadgevend Comité voor Gelijke Kansen van Mannen en Vrouwen	26
Het "European Network of Legal Experts in the Field of Gender Equality"	27
Het "Network of Experts on Employment and Gender Equality Issues"	28
Het "Network of Experts in Gender Equality, Social Inclusion, Health and Longterm Care"	28
Het EU-netwerk van vrouwen in economische en politieke sleutelposities.....	29
Het Europees Instituut voor Genderstudies.....	29
Equinet.....	30
NCEO	30
Hoe verloopt de wetgevingsprocedure?.....	32
Het proces van wetgeving: de verschillende etappes	32
De verschillende etappes in de procedure: grafische voorstelling	35

Wanneer tussenkomen?	38
Welke is de impact van welke wetgevende tekst?.....	39
Het primaire gemeenschapsrecht	39
Het secundaire of afgeleide recht	39
Bronnen voor wetgeving.....	40
Europa en de lidstaten: hoe verloopt de uitwisseling?.....	43
Doorstroming België-Europa.....	43
De Directie-Generaal voor Europese Zaken en Coördinatie (DGE)	43
De Permanente Vertegenwoordiging van België bij de Europese Unie.....	44
De Staatssecretaris voor Europese Zaken, toegevoegd aan de Minister van Buitenlandse Zaken.....	45
Het Federaal Adviescomité voor Europese Aangelegenheden.....	45
Europromotoren en het parlementair werk in de parlementaire commissies.....	46
De informatiestroom tussen Europa en de parlementen in de lidstaten via IPEX.....	46
Doorstroming Gemeenschappen – Europa.....	46
Vlaanderen.....	47
Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.....	47
Het Waals Gewest / De Franse Gemeenschap.....	48
Nieuwe paden om de stem van de vrouwenbeweging te laten horen?.....	50
Uw stem in Europa.....	50
Andere initiatieven om Europa je mening te kennen te geven.....	51
Nuttige bronnen voor informatie	52
Vanwege de Europese instellingen.....	52
Vanwege de Europese Commissie.....	52
Vanwege het Europees Parlement.....	52
Vanwege de Europese Raad	53
Vanwege het middenveld	54
Toemaatje.....	54
Een selectie uit de collectie van het Amazone Informatiecentrum.....	55
Bibliografie.....	59



Inleiding

Van 1 juli tot 31 december 2010 neemt België het voorzitterschap van de Europese Unie waar. Dit was voor het Amazone Informatiecentrum de aanleiding om Europa beter bekend te maken bij vrouwen en de vrouwenbeweging. Wij doen dit in de vorm van een gids die vrouwen de mogelijkheid moet bieden om op een actievere manier hun Europees burgerschap te beleven en de vrouwenbeweging moet aanzetten om haar interventiekracht op het Europees niveau te verhogen.

Wij beperken ons tot de Europese Unie. Dit wil zeggen dat wij in deze gids geen aandacht schenken aan de in 1949 opgerichte Raad van Europa, die geen instelling is van de Europese Unie, 47 leden telt (waaronder de EU-lidstaten maar bv. ook Rusland en Turkije) en belangrijk is omwille van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (EVRM) en het Europees Sociale Charter. Wij hopen bij een volgende gelegenheid hierop wel te kunnen ingaan.

Wij openen deze gids met een korte toelichting van het Verdrag van Lissabon, dat in 2009 in werking trad en een nieuwe fase inluidde voor Europa: bracht het Verdrag van Lissabon wijzigingen met zich mee op het gebied van gendergelijkheid? Interessant leek het ons ook na te gaan welke de uitdagingen zijn voor het toekomstige gelijke kansenbeleid v/m.

Kennis van de Europese structuren inzake gendergelijkheid draagt bij tot een beter begrip van de totstandkoming van het beleid op het vlak van gendergelijkheid. Daarom stellen wij u die afdelingen binnen de Europese instellingen voor die zich specifiek met gendergelijkheid bezighouden. Wij schenken aandacht aan de diensten en commissies die het beleid bepalen en aan de adviesorganen en netwerken die op een interne of externe manier het Europese genderbeleid ondersteunen. Om het supranationale niveau concreter te maken _ een gezicht te geven _ vermelden wij expliciet welke personen op Europees niveau verantwoordelijkheid inzake gendergelijkheid dragen en wie België vertegenwoordigt in de Europese Unie.

Om invloed te kunnen uitoefenen op het Europese beleid, is inzicht in het Europese besluitvormingsproces onontbeerlijk. Wij belichten daarom het besluitvormingsproces in al zijn aspecten (procedure, impact, bronnen) met situering van gunstige momenten voor tussenkomst.

Europees beleid krijgt mede vorm vanuit de lidstaten. Diplomatieke optredens en parlementaire interventies vanuit de lidstaten blijven niet zonder invloed. Daarom leek het ons nuttig van naderbij te bekijken hoe de wisselwerking tussen België en tussen de gefedereerde entiteiten en Europa verloopt.

Europa wil een open, participatieve en kennisgerichte democratie zijn. De Europese Unie onderneemt ook daadwerkelijk stappen in die richting en maakt gebruik van Web 2.0-mogelijkheden en sociale software om Europa dichterbij de burger te brengen. Houden deze ontwikkelingen ook mogelijkheden in voor de vrouwenbeweging? Wij staan alvast even stil bij deze nieuwe vormen van interactie en communicatie.

De vrouwenbeweging moet de vinger aan de pols houden van een genderbeleid in volle ontwikkeling. Vanuit die optiek ronden we de gids af met een overzicht van nuttige bronnen om het Europese beleid van dag tot dag op te volgen en beter te begrijpen.

Wij wensen u veel leesgenot!





Het Verdrag van Lissabon

Op 1 december 2009 is het Verdrag van Lissabon in werking getreden, in de eerste plaats om een betere functionering van de Europese Unie toe te laten. Maar heeft dit nieuwe Verdrag ook een impact op Europese regelgeving in verband met gendergelijkheid? In dit hoofdstukje situeren wij kort het nieuwe EU-Verdrag. Maar vooral bekijken wij of met de invoering van het Verdrag van Lissabon de principes van non-discriminatie en gelijkheid aan belang worden en of er op basis van het Verdrag veranderingen optraden in de wetgeving inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen.



Afbeelding 1: Verdrag van Lissabon

Een korte inleiding

Na een moeizame totstandkoming, is het Verdrag van Lissabon uiteindelijk in werking getreden op 1 december 2009. Dit Verdrag haalt een systeem, dat bijzonder ingewikkeld geworden was, volledig van onder het stof. Zo wordt de opdeling in drie pijlers (eerste pijler: Europese Gemeenschappen; tweede pijler: gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid; derde pijler: politieke en justitiële samenwerking in strafzaken) verlaten. De Europese Unie steunt nu op twee basisteksten, namelijk het "**Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU)**" en het "**Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VwEU)**", dat het eerdere "Verdrag betreffende de werking van Europese Gemeenschap" vervangt. Deze twee verdragen hebben dezelfde wettelijke waarde. Voortaan spreekt men enkel nog van de Europese *Unie* (en niet meer van de Europese *Gemeenschap*).

Het Verdrag van Lissabon bracht nog een andere belangrijke wijziging met zich mee in verband met de bescherming van de fundamentele rechten in Europa. In 2007 werd het "**Handvest van de grondrechten van de Europese Unie**" uitgewerkt dat op een duidelijke en precieze manier de fundamentele mensenrechten van de Europese burgers vastlegt. Dit Handvest is actueel toegevoegd aan het *Verdrag betreffende de Europese Unie* onder de vorm van een "**verklaring**" en heeft dezelfde juridische waarde als het Verdrag. Dit Handvest is sindsdien een juridisch instrument geworden met een grote symbolische betekenis. Met het vastleggen van politieke en sociale rechten in een voor iedereen toegankelijke tekst, toont de Europese Unie dat haar rol verder gaat dan het economische alleen.

De impact van het Verdrag van Lissabon op de gelijkheid van vrouwen en mannen

Het principe van gendergelijkheid werd eerder vastgelegd in het Verdrag Van Rome (1957) en het Verdrag van Amsterdam (2002) en verder uitgewerkt via specifieke richtlijnen. Maar heeft het Verdrag van Lissabon opnieuw ingrijpende veranderingen gebracht op het terrein van de gelijkheid van vrouwen en mannen? Wij zijn eerder geneigd om deze vraag negatief te beantwoorden. Toch is het interessant even van dichterbij te bekijken welke de impact is van enkele wijzigingen.



Het belang van de principes van non-discriminatie en gelijkheid: artikelen 2, 3, 8 en 10

Het Verdrag van Lissabon legt op verschillende plaatsen de nadruk op de principes van non-discriminatie en gelijkheid, te beginnen bij artikel 2 van het Verdrag van de Europese Unie.

Artikel 2 vermeldt het volgende: "De waarden waarop de Unie berust, zijn eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, *gelijkheid*, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten, waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren. Deze waarden hebben de lidstaten gemeen in een samenleving die gekenmerkt wordt door pluralisme, *non-discriminatie*, verdraagzaamheid, rechtvaardigheid, solidariteit en *gelijkheid van vrouwen en mannen*."

De tekst gaat verder met opnieuw een verwijzing naar de gelijkheid discriminatie in **Artikel 3**, dat zegt: "De Unie bestrijdt sociale uitsluiting en discriminatie, en bevordert sociale rechtvaardigheid en bescherming, de *gelijkheid van vrouwen en mannen*, de solidariteit tussen generaties en de bescherming van de rechten van het kind."

De verwijzing naar deze principes is ook aanwezig in het Verdrag over de Werking van de Europese Unie, voornamelijk in de **artikelen 8 en 10**, die resp. verklaren dat de Unie ernaar streeft "bij elk optreden de ongelijkheden tussen mannen en vrouwen op te heffen en de gelijkheid van mannen en vrouwen te bevorderen" en "bij elke bepaling iedere discriminatie te bestrijden", ook deze op basis van geslacht.

Deze veelvuldige verwijzingen naar gelijkheid tussen de seksen en naar non-discriminatie geven aan dat de gelijkheid van vrouwen en mannen een fundamentele plaats inneemt in het Europa van nu, en dit in alle maatschappelijke domeinen. Deze principes hebben meer dan een symbolische waarde alleen. Zij bieden het Hof en de rechtbanken de mogelijkheid om deze principes op een extensieve manier aan te wenden in geval van twijfel.

Specifieke veranderingen in de wetgeving: een nieuwe rol voor het Europees Parlement

Het Verdrag van Lissabon heeft niet te verwaarlozen **veranderingen** gebracht op het terrein van de **bevoegdheden die toegekend zijn aan de verschillende instellingen die vragen van gelijkheid en non-discriminatie behandelen**.

Zo zijn er enkele fundamentele veranderingen voor wat betreft de gemeenschappelijke acties ter bestrijding van discriminatie op grond van geslacht, ras of etnische afkomst, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele gerichtheid. Vooraleer het Verdrag van Lissabon in werking trad, had het Europees Parlement immers enkel consultatieve bevoegdheid op dit terrein. Het was de Raad die alleen beslissingen nam, besluiten werden met unanimiteit genomen op voorstel van de Commissie. Vandaag, zoals Artikel 19 van het VwEU stipuleert, heeft de Raad de goedkeuring nodig van het Parlement om dergelijke acties op te zetten en beslissingen moeten genomen worden volgens een speciale besluitvormingsprocedure. **De rol van het Parlement werd door het Verdrag van Lissabon dus sterk uitgebreid met het oog op een meer democratische besluitvorming**. Deze veranderde procedure is nu ook geldig voor wat betreft het principe van gelijke kansen en gelijke behandeling van mannen en vrouwen in werkgelegenheid en beroep, met inbegrip van het beginsel van gelijke beloning voor gelijke of gelijkwaardige arbeid (Art. 157(3)) (VwEU).



De wettelijke erkenning van het "Handvest van de grondrechten"

Tot stand gekomen tijdens het Verdrag van Nice in 2000, vroeg het Handvest van de Grondrechten (tot in 2007) enkel een politiek engagement van de kant van de lidstaten, zonder juridische verplichting. **Sinds het Verdrag van Lissabon, heeft het Handvest dezelfde juridische waarde als het Verdrag van Lissabon.** Artikel 6(1) van het VEU zegt "De Unie erkent de rechten, vrijheden en beginselen die zijn vastgesteld in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie van 7 december 2000, als aangepast op 12 december 2007 te Straatsburg, dat dezelfde juridische waarde als de Verdragen heeft."

Belangrijk is dat in dit Handvest vele artikelen appelleren aan het principe van gelijkheid van individuen in het algemeen en aan de gelijkheid van vrouwen en mannen in het bijzonder.

- Eerst en vooral stelt **artikel 21(1)** uit Hoofdstuk III, dat de titel "*Gelijkheid*" heeft "Elke discriminatie, met name op grond van geslacht, ras, kleur, etnische of sociale afkomst, genetische kenmerken, taal, godsdienst of overtuigingen, politieke of andere denkbeelden, het behoren tot een nationale minderheid, vermogen, geboorte, een handicap, leeftijd of seksuele geaardheid, is verboden".
- **Artikel 23** met als titel "*Gelijkheid van mannen en vrouwen*" bevestigt vervolgens dat "De gelijkheid van mannen en vrouwen moet worden gewaarborgd op alle gebieden, met inbegrip van werkgelegenheid, beroep en beloning". Een apart toegevoegde zin vrijwaart de mogelijkheid van positieve actie: "Het beginsel van gelijkheid belet niet dat maatregelen gehandhaafd of genomen worden waarbij specifieke voordelen worden ingesteld ten voordele van het ondervertegenwoordigde geslacht".
- **Artikel 33(2)** stelt "Teneinde beroep en gezin te kunnen combineren heeft eenieder recht op bescherming tegen ontslag om een reden die verband houdt met moederschap, alsmede recht op betaald moederschapsverlof en recht op ouderschapsverlof na de geboorte of de adoptie van een kind".
- **Artikel 34(1)** tenslotte heeft het over het recht op sociale zekerheidsvoorzieningen en sociale diensten in een reeks van gevallen, waaronder "moederschap".

De nationale parlementen: naar meer democratie...

Het Verdrag van Lissabon werd opgesteld om te verhelpen aan het zogenaamde « democratisch deficit » van de Europese Unie. Het VEU besteedt dan ook een artikel aan de rol van de nationale parlementen dat het volgende stelt: "De nationale parlementen dragen actief bij tot de goede werking van de Unie" (art. 12 VEU), en dit op verschillende manieren.

Als dusdanig creëert het Verdrag van Lissabon een recht op informatie en roept het vier nieuwe vormen van interventie in de functionering van de Europese Unie door nationale parlementen in het leven:

- **Een recht op uitgebreide informatie**

De parlementen krijgen voortaan alle officiële documenten van de Europese Commissie toegezonden en zij worden zo vlug mogelijk op de hoogte gesteld van verslagen van vergaderingen van de Raad van de EU, van nieuwe aanvragen tot toetreding, enz.



- De controle op de eerbiediging van het principe van subsidiariteit

“Krachtens het subsidiariteitsbeginsel treedt de Unie op gebieden die niet onder haar exclusieve bevoegdheid vallen, slechts op indien en voor zover de doelstellingen van het overwogen optreden niet voldoende door de lidstaten op centraal, regionaal of lokaal niveau kunnen worden verwezenlijkt, maar vanwege de omvang of de gevolgen van het overwogen optreden beter door de Unie kunnen worden bereikt” (art.5 VEU). Sinds de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon hebben de nationale parlementen de taak erover te waken dat dit principe wordt gerespecteerd.

- Een volwaardig lid bij de herziening van verdragen

Voortaan kan een besluit van de Raad, dat het gehele of gedeelten van het verdrag betreffende het intern beleid wijzigt, slecht in werking treden na « door de lidstaten overeenkomstig hun onderscheiden grondwettelijke bepalingen te zijn goedgekeurd » (art.42 VEU). Bovendien kan elk nationaal parlement verzet aantekenen door gebruik te maken van « overbruggingsclausules ».

- De nationale parlementen binnen de Europese ruimte van vrijheid, veiligheid en recht

De nationale parlementen worden ingelicht over de resultaten van de evaluatie van hun beleid inzake vrijheid, veiligheid en recht en van de resultaten van het vast comité dat belast is met de coördinatie tussen de overheden van de Lidstaten op het terrein van binnenlandse veiligheid. Zij hebben bovendien een oppositierecht wanneer de Raad een lijst met aspecten uit het familierecht vastlegt, die een grensoverschrijdend karakter hebben.

- Een mening over de beslissingen van de Commissie

Tenslotte, om het proces van totstandkoming van wetgeving te verbeteren en om de Europese Unie dichterbij de burger te brengen, onderwerpt de Commissie haar nieuwe voorstellen en raadgevende documenten aan een evaluatie van de nationale parlementen. Dit is wat men « *de politieke dialoog* » met de nationale parlementen noemt. Op deze manier kunnen nationale parlementen nagaan of de principes van subsidiariteit en evenredigheid werden gerespecteerd.

De adviezen van de nationale parlementen en de antwoorden van de Commissie hierop, kunnen geraadpleegd worden via de volgende webpagina:

http://ec.europa.eu/dgs/secretariat_general/reasons/reasons_other/npo/index_nl.htm.

Europese verdragen

Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:115:0013:0045:NL:PDF>

Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VwEU)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:115:0047:0199:NL:PDF>

Handvest van de grondrechten van de Europese Unie

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:NL:PDF>



Het Europese gelijke kansenbeleid inzake gendergelijkheid vandaag

Het Europese beleid op het gebied van gendergelijkheid krijgt in belangrijke mate vorm op basis van de strategische vijfjarenplannen, die worden voorgesteld door de Europese Commissie. Op 21 september 2010 stelde de Commissie een nieuw plan voor. Wij vatten hieronder de belangrijkste punten samen.

Toch kan het Europese genderbeleid nooit succesvol zijn zonder dat nationale regeringen instemmen met de in de mededeling aangekondigde principes en maatregelen. Het is daarom noodzakelijk dat de Europese Raad zijn goedkeuring geeft aan de vijfjarenstrategie van de Commissie en staat de realisatie van gendergelijkheid best ook op de eigen agenda van de Europese Raad. Om die reden wordt er tijdens het Belgisch Voorzitterschap geijverd voor een nieuw "Europees Pact voor gendergelijkheid". Om u een idee te geven van de houding van de Europese Raad voegen wij in dit hoofdstukje een overzicht toe van eerdere Besluiten van de Raad met betrekking tot gendergelijkheid.

Wij willen er u ook op wijzen dat in de toekomst er een belangrijkere rol weggelegd zal zijn voor het Europees Parlement, dat sinds het Verdrag van Lissabon een volwaardige partner is in het wetgevingsproces.

Strategie voor de gelijkheid van vrouwen en mannen 2010-2015

Context



Afbeelding 2: Strategie voor de gelijkheid van vrouwen en mannen 2010-2015

Een keer in vijf jaar doet de Europese Commissie een mededeling aan het Europees Parlement, aan de Raad, aan het Europees Economisch en Sociaal Comité en aan het Comité van de Regio's een mededeling waarin zij een vijfjarenstrategie voor de gelijkheid van vrouwen en mannen voorstelt, zich baserend op de resultaten van de vorige periode van vijf jaar. Het nieuwe vijfjarenplan werd gepubliceerd onder de titel "**Strategie voor de gelijkheid van vrouwen en mannen 2010-2015**". De volledige tekst vindt u in: Mededeling van de Commissie: Strategie voor de gelijkheid van vrouwen en mannen 2010-2015, COM(2010)491,

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0491:FIN:NL:PDF>.

De "Strategie voor de gelijkheid van vrouwen en mannen 2010-2015" is de opvolger van "**Een routekaart voor de gelijkheid van vrouwen en mannen 2006-2010**" [COM(2006) 92 def]", <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0092:FIN:NL:PDF>.

Het document wordt begeleid door (in het Engels):

- "Background document accompanying the Strategy for Equality between Women and Men (2010-2015)", <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=5775&langId=en>;



- "Annex: Actions to implement the Strategy for Equality between Women and Men (2010-2015)", <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=5776&langId=en>.

Het "**Background document**" bevat een analyse van de actuele situatie van vrouwen, een **screening van de bereikte resultaten** in het kader van de Routekaart (zie hieronder), een screening van de Europese aanpak van de loonkloof en nieuwe ideeën voor de nieuwe vijfjarenstrategie. Het document sluit af met een aantal bijlagen. In deze bijlagen vindt u welke **stakeholders** werden geraadpleegd en/of reageerden bij de voorbereiding van de vijfjarenstrategie, een verduidelijking van een aantal concepten, belangrijke Raadsdocumenten op het terrein van de gelijke kansen voor vrouwen en mannen en een bibliografie. Stakeholders zijn de Europese instellingen en interne en externe adviesorganen. Bij de deelnemers uit het middenveld zien we de Europese Vrouwenlobby (EWL), Women in Development Europe (WIDE), European Women and Sport (EWS), European Institute for Women's Health (EIWH) en ILGA. Ook bijvoorbeeld de Europese vakbond (ETUC) en het European Institute for Gender Equality (EIGE) werden bij de voorbereiding betrokken.

In de "**Annex**" vindt u concrete pistes om de doelstellingen uit de nieuwe vijfjarenstrategie te realiseren.

Samenvatting

De "Strategie voor de gelijkheid van vrouwen en mannen" is de **basistekst** waarrond de Commissie het Europese gelijke kansenbeleid de volgende vijf jaren zal uitbouwen.

De Strategie is opgedeeld in vijf onderdelen, die beantwoorden aan de vijf prioritaire actiedomeinen van het toekomstige gelijke kansenbeleid van de Commissie: **gelijke economische onafhankelijkheid; gelijke beloning voor gelijk of gelijkwaardig werk; gelijkheid in de besluitvorming; waardigheid, integriteit en bestrijding van gendergerelateerd geweld en gendergelijkheid in externe acties**. Een zesde deel behandelt **horizontale vraagstukken**. In dit deel wordt ondermeer de strategie van **gender mainstreaming** herbevestigd en wordt het middenveld uitdrukkelijk vermeld als gesprekspartner in de geplande jaarlijkse "**gelijkheidsdialoog**".

Gelijke economische onafhankelijkheid

Schets van de huidige context

Beschikken over een **eigen inkomen** geeft de grootst mogelijke kans op economische onafhankelijkheid. De arbeidsparticipatie van vrouwen is de afgelopen tien jaar fors gestegen en de participatiegraad van vrouwen aan de arbeidsmarkt bedraagt actueel 62,5%. Dit is evenwel nog ontoereikend in vergelijking met de norm van 75% voor vrouwen en mannen, die vastgesteld werd in de Europa 2020-doelstelling. Om dit percentage te bereiken moet er in het bijzonder aandacht worden besteed aan de arbeidsparticipatie van oudere vrouwen, alleenstaande moeders, vrouwen met een handicap, migrantenvrouwen en vrouwen uit etnische minderheden. Vrouwen uit deze groepen nemen minder deel aan de arbeidsmarkt zodat er op dit terrein sprake blijft van een **genderkloof**.

Het tweede aandachtspunt is een **beter evenwicht van privé- en beroepsleven**. Actueel investeren vrouwen vaak onevenredig veel in huishoudelijke- en gezinstaken waardoor zij zich gedwongen voelen te kiezen tussen een carrière en hun kinderen.



Ook de **participatiegraad van migrantenvrouwen** blijft relatief laag. Het is noodzakelijk deze vrouwen van bij hun aankomst in Europa te ondersteunen en hen toegang te geven tot onderwijs.

Tenslotte lopen vrouwen nog steeds een groter **risico op armoede en uitsluiting**. Meer vrouwen dan mannen zijn inactief of langdurig werkloos. Het gaat hier vooral om alleenstaande moeders en oudere vrouwen bij wie de loonkloof overgaat in een pensioenkloof.

Voornaamste maatregelen

- **Bevordering van gendergelijkheid in de uitvoering van alle aspecten en kerninitiatieven van de Europa 2020-strategie;**
- **Ondersteuning van vrouwelijke ondernemers en zelfstandigen;**
- **Onderzoek naar en bestrijding van de aanhoudende verschillen in het recht op verlof om gezinsredenen, met name vaderschaps- en zorgverlof;**
- **Uitbrengen van een verslag over de prestaties van de lidstaten met betrekking tot kinderopvangvoorzieningen;**
- **Bevordering van gendergelijkheid in alle initiatieven op het gebied van immigratie en de integratie van migranten.**

Gelijke beloning voor gelijk of gelijkwaardig werk

Schets van de huidige context

Ondanks het feit dat het beginsel van gelijke beloning voor mannen en vrouwen voor gelijkwaardig werk verankerd is in de EU-verdragen, bedraagt de **genderloonkloof** (het gemiddelde verschil in bruto-uurloon tussen mannen en vrouwen in de gehele economie) in de EU nog steeds 17,8%. Deze loonkloof heeft meerdere oorzaken.

Ten eerste bestaat er nog steeds een **kloof tussen het opleidingsniveau van vrouwen en hun beroepsloopbaan** en dit terwijl vrouwen vaak betere studieresultaten behalen. Er moet dus aandacht besteed worden aan de overgang tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

Daarnaast blijven vrouwen ook **oververtegenwoordigd in 'vrouwelijke', minder winstgevende, sectoren**. En binnen dezelfde sector wordt het werk van vrouwen vaak lager gewaardeerd en betaald.

Tenslotte is de loonkloof ook een weerspiegeling van andere ongelijkheden op de arbeidsmarkt zoals het onevenredig groot aandeel van vrouwen in de **gezinstaken en de problemen om werk en privéleven te combineren**.

Voornaamste maatregelen

- **Samen met de Europese sociale partners zoeken naar mogelijkheden om de loontransparantie en de invloed van regelingen zoals deeltijdwerk en contracten voor bepaalde tijd op gelijke beloning te verbeteren;**
- **Ondersteunen van initiatieven voor gelijke beloning op de werkplek en ontwikkelen van hulpmiddelen om ongerechtvaardigde loonmiddelen te corrigeren;**
- **Instellen van een Europese dag van de gelijke beloning;**



- **Aanmoedigen van vrouwen om voor een niet-traditioneel beroep te kiezen.**

Gelijkheid in besluitvorming

Schets van de huidige context

Vrouwen vormen bijna de helft van de arbeidskrachten en meer dan de helft van alle nieuwe universitair afgestudeerden in de EU. Toch blijven zij in de meeste lidstaten nog steeds **ondervertegenwoordigd in besluitvormingsprocessen en -posities**, met name op de hoogste niveaus.

Gemiddeld is slechts één op de vier nationale parlementsleden en ministers een vrouw. Slechts één op de tien bestuursleden van de grootste beursgenoteerde ondernemingen in de EU en 3% van de bestuursvoorzitters is een vrouw. En slechts 19% van de hoogleraren aan universiteiten in de EU is een vrouw.

Voornaamste maatregelen

- **Nagaan welke gerichte maatregelen de Commissie kan nemen om het evenwicht tussen vrouwen en mannen in de besluitvorming te verbeteren;**
- **Toezicht houden op de voortgang in het bereiken van de doelstelling dat vrouwen 25% van de topfuncties in onderzoek bekleden;**
- **Toezicht houden op de voortgang in het bereiken van de doelstelling dat comités en groepen deskundigen die door de Commissie worden ingesteld voor 40% uit leden van één geslacht bestaan;**
- **Ondersteunen van de inspanningen om een grotere deelname van vrouwen aan de verkiezingen voor het Europees Parlement te stimuleren, ook als kandidaten.**

Waardigheid, integriteit en bestrijding van gendergerelateerd geweld

Schets van de huidige context

Er zijn veel vormen van geweld waaraan vrouwen worden blootgesteld omdat zij vrouw zijn. Het gaat onder andere om **huiselijk geweld, seksuele intimidatie, verkrachting, seksueel geweld in conflicten** en **schadelijke gebruiken en tradities**, zoals genitale verminking, gedwongen huwelijken en eerwraak. In het actieplan ter uitvoering van het programma van Stockholm (COM (2010) 171) ligt daarom de nadruk op de bescherming van slachtoffers van misdrijven, waaronder vrouwelijke slachtoffers van geweld en genitale verminking en wordt er in dit actieplan een brede EU-strategie voor gendergerelateerd geweld aangekondigd.

Er bestaan ook gendergerelateerde ongelijkheden in de **gezondheidszorg** en in de langdurige zorg, alsmede in de gezondheidsresultaten. Daarom moet ervoor gezorgd worden dat de sociale dienstverlening en de gezondheidszorg beter inspelen op de specifieke behoeften van zowel vrouwen als mannen.



Tenslotte zijn gendergerelateerde vraagstukken ook van belang voor het **asielbeleid**.

Voornaamste maatregelen

- Een EU-strategie voor de bestrijding van geweld tegen vrouwen goedkeuren, onder andere gericht op het uitbannen van genitale verminking bij vrouwen en deze strategie ondersteunen met een Europese bewustmakingscampagne over geweld tegen vrouwen;
- Ervoor zorgen dat in de EU-asielwetgeving rekening wordt gehouden met gendergelijkheidsoverwegingen;
- Een gezondheidsrapport over mannen opstellen, na het gezondheidsrapport over vrouwen van 2010.

Gendergelijkheid in externe acties

Schets van de huidige context

In al het relevante beleid dat in het kader van **externe acties** wordt uitgevoerd, kan de EU veel invloed uitoefenen en zo op wereldschaal gendergelijkheid en vrouwenemancipatie bevorderen.

Eerst en vooral verplicht de EU de kandidaat-lidstaten om het fundamentele beginsel van gelijkheid tussen mannen en vrouwen volledig te onderschrijven en om te zetten in **nationale wetgeving**. In het kader van het Europees nabuurschapsbeleid steunt de EU de inspanningen van de partnerlanden om gendergelijkheid te bevorderen.

Daarnaast blijft de EU streven naar een snellere verwezenlijking van de **millenniumontwikkelingsdoelstellingen**, van de doelstellingen van het **Actieprogramma van Beijing** en van de doelstellingen van het **Actieprogramma van Cairo**. De EU zal ook toezien op de naleving van het **CEDAW-verdrag**.

In haar **ontwikkelingsbeleid** zal de EU zich blijven inzetten om gendergelijkheid en vrouwenemancipatie te bevorderen.

Ten vierde zal de EU nauw **samenwerken met internationale organisaties** op het gebied van gendergelijkheid, zoals de ILO, de OESO, de VN en de Afrikaanse Unie, om synergieën te vormen en de vrouwenemancipatie te bevorderen. Ook zal de EU samenwerken met het nieuwe VN-orgaan voor gendergelijkheid, UN WOMEN. De EU zal de betrokkenheid van maatschappelijke organisaties ondersteunen, werken aan capaciteitsopbouw van vrouwen en lobbywerk verrichten op het terrein van gendergelijkheid en vrouwenemancipatie.

De EU zal zich inzetten voor de concrete **implementatie van resoluties 1325 en 1820** van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties ten aanzien van vrouwen, vrede en veiligheid. Genderoverwegingen zullen worden geïntegreerd in de humanitaire hulpverlening.

Tenslotte integreert de EU gendergelijkheid in haar **handelsbeleid** als onderdeel van een breder kader van duurzame ontwikkeling.



Voornaamste maatregelen

- **Uitoefenen van controle en bieden van ondersteuning op het gebied van de gelijke behandeling van vrouwen en mannen bij toetreding van landen tot de EU;**
- **Uitvoeren van het EU-Actieplan voor gendergelijkheid en empowerment van vrouwen in het kader van ontwikkelingssamenwerking (2010-2015);**
- **Aanmoedigen van de partnerlanden van het Europees nabuurschapsbeleid om gendergelijkheid te stimuleren;**
- **Verder integreren van maatregelen in de humanitaire hulpverlening van de EU.**

Horizontale vraagstukken

Schets van de huidige context

De Europese commissie zal actie ondernemen op 3 domeinen: **doorbreken van rolpatronen; modernisering van wetgeving tegen seksediscriminatie en doeltreffender maken van het rechtskader; werk maken van goed bestuur en maximaal inzetten van gelijkheidsinstrumenten.**

Wat het doorbreken van rolpatronen betreft zal de Europese Commissie erop toezien dat individuen zo **ongedwongen mogelijk keuzes** kunnen maken. Om gendergelijkheid te realiseren is het ook nodig **mannen** te betrekken.

Op het terrein van wetgeving en recht kent de Commissie een **belangrijke rol toe aan de nationale organen voor gelijke behandeling** en aan **verenigingen en vakbonden die slachtoffers verdedigen**. Bijzondere aandacht gaat uit naar seksediscriminatie in het kader van **verzekeringsdiensten**. Ook wil de Europese Commissie de extra zware gevolgen van **discriminatie op meerdere gronden** en seksediscriminatie met betrekking tot **genderidentiteit** aanpakken.

Bestuursmatig wil de Europese Commissie nauwer samenwerken met de regeringen van de lidstaten en met verschillende maatschappelijke instellingen waaronder sociale partners, middenveldorganisaties en organen voor gelijke behandeling, alsook met internationale organisaties en EU-agentschappen. Er zal een **jaarlijkse gendergelijkheidsdialoog** worden gehouden met ondermeer het Europees Parlement, de voorzitterschappen van de Raad en het middenveld op basis van het Jaarverslag over de gelijkheid van vrouwen en mannen om de vooruitgang van de vijfjarenstrategie te evalueren. **Gender mainstreaming** blijft een integraal onderdeel van de besluitvorming en het Europees Genderinstituut krijgt de opdracht **genderindicatoren** te ontwikkelen. Ook het **webportaal** met informatie over het genderbeleid van de Europese Commissie zal worden geactualiseerd.

Voornaamste maatregelen

- **Aandacht besteden aan de rol van mannen in gendergelijkheid;**
- **Toezicht houden op de correcte uitvoering van de EU-wetgeving op het gebied van gelijke behandeling (en vooral op de toepassing van Richtlijn 2004/113/EG (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:373:0037:0043:NL:PDF>) en Richtlijn 2006/54/EG**



(<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:204:0023:0036:nl:PDF>) en de integratie van een genderperspectief in de toepassing van de non-discriminatie-richtlijnen;

- Zich inzetten voor de volledige uitvoering van het actieprogramma van Beijing met verlening met ondersteuning aan het Europees Genderinstituut voor de opstelling van genderindicatoren;
- Presenteren van een jaarverslag ter voorbereiding op een jaarlijkse gendergelijkheidsdialoog op hoog niveau.

Teksten waaraan in de Vijfjarenstrategie wordt gerefereerd

- **Een Vrouwenhandvest:** een grotere inzet voor de gelijkheid van vrouwen en mannen: verklaring van de Europese Commissie ter gelegenheid van de Internationale Vrouwendag 2010 ter gelegenheid van de 15e verjaardag van de verklaring en het actieprogramma van de VN-wereldvrouwenconferentie in Beijing en van de 30ste verjaardag van het VN-verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen, COM/2010/ 78 definitief */ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0078:FIN:NL:PDF>

- **Europees Pact voor gendergelijkheid**

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/nl/06/st07/st07775-re01.nl06.pdf>, Bijlage II. Opgelet: deze tekst stamt uit 2006. Onder Hongaars voorzitterschap zal een nieuw Europees Pact voor gendergelijkheid worden aangenomen.

- **Gendergelijkheid: bevordering van de groei en de werkgelegenheid - bijdrage ten behoeve van de Lissabonstrategie na 2010**

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/nl/09/st15/st15488.nl09.pdf>

- **EU-Actieplan voor gendergelijkheid en empowerment van vrouwen in het kader van ontwikkelingssamenwerking (2010-2015)**

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/nl/10/st10/st10830.nl10.pdf>, Bijlage bij de Bijlage

- **Actieplan ter uitvoering van het programma van Stockholm, COM /2010 / 171 definitief */**

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0171:FIN:NL:PDF>



Europees Pact voor gendergelijkheid en andere besluiten van de Raad

Besluiten tijdens het Belgisch Voorzitterschap van de EU

De "Vijfjarenstrategie" geeft de richtlijnen aan van een toekomstig gelijke kansenbeleid. Maar uiteraard is het belangrijk dat de regeringen van de 27 lidstaten met de inhoud van deze strategie akkoord gaan. Daarom organiseerde Joëlle Milquet, federaal minister van Werk en Gelijke Kansen, op 26 oktober 2010 in het kader van het Belgisch Voorzitterschap een informele top met de Europese ministers voor gelijke kansen van vrouwen en mannen. Tijdens deze top betuigde de Raad zijn openlijke steun aan de **Strategie voor gendergelijkheid (2010-2015)** van de Europese Commissie. Daarnaast besloot de Raad een vernieuwing van het **Europees Pact voor gendergelijkheid** (uit 1996) voor te bereiden. Dit Pact zou moeten goedgekeurd worden tijdens het Hongaars Voorzitterschap van de Europese Unie. De Raad pleitte ook voor een opname van gendergelijkheid als transversale doelstelling van de EU 2020-Strategie.

Overzicht van eerdere besluiten van de Raad met betrekking tot gendergelijkheid

Om u een zicht te geven op het beleid dat de Raad de laatste jaren voerde met betrekking tot gendergelijkheid, geven wij hieronder een overzicht van recente besluiten. Wij baseerden deze lijst op de bijlage van het hoger vermelde "Background document accompanying the Strategy for Equality between Women and Men (2010-2015)". Deze besluiten hebben geen bindende wetgevende waarde, maar hebben wel degelijk politieke invloed.

Besluiten van de Europese Raad

Conclusies van het Voorzitterschap – Lissabon Europese Raad, maart 2000:

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/nl/ec/00100-r1.nl0.htm

Conclusies van het Voorzitterschap – Barcelona Europese Raad, maart 2002:

http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/nl/ec/71027.pdf

Europees Pact voor gendergelijkheid, Bijlage II bij de Conclusies van het Voorzitterschap – Brussel Europese Raad, maart 2006:

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/nl/06/st07/st07775-re01.nl06.pdf>

Besluiten van de Raad Werkgelegenheid, Sociaal beleid, Volksgezondheid en Consumentenzaken (EPSCO)

Beschikking van de Raad betreffende de richtsnoeren voor het werkgelegenheidsbeleid van de lidstaten (2008/618/EG):

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:198:0047:0054:NL:PDF>

Besluiten van de Raad Werkgelegenheid, Sociaal beleid, Volksgezondheid en Consumentenzaken (EPSCO)

2006

- Conclusies van de Raad over "Mannen en gendergelijkheid":

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/nl/06/st14/st14845.nl06.pdf>



- Conclusies van de Raad over de "Gezondheid van vrouwen":

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:146:0004:0005:NL:PDF>

2007

- Conclusies van de Raad over "Een evenwichtige rolverdeling tussen mannen en vrouwen ten behoeve van werkgelegenheid, groei en sociale samenhang":

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/nl/07/st14/st14136.nl07.pdf>

- Conclusies van de Raad over "Toekomstperspectieven voor de Europese werkgelegenheidsstrategie in het kader van de nieuwe cyclus van de Lissabonstrategie":

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/nl/07/st15/st15813.nl07.pdf>

2008

- Conclusies van de Raad over "Uitbanning van genderstereotypen":

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/nl/08/st09/st09671.nl08.pdf>

2009

- Conclusies van de Raad over "Gendergelijkheid: bevordering van de groei en de werkgelegenheid - bijdrage ten behoeve van de Lissabonstrategie na 2010":

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/nl/09/st15/st15488.nl09.pdf>

- Conclusies van de Raad over "Gelijke kansen voor vrouwen en mannen: actief en waardig ouder worden":

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/nl/09/st10/st10412.nl09.pdf>

- Conclusies van de Raad betreffende een strategisch kader voor Europese samenwerking op het gebied van onderwijs en opleiding (ET 2020):

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:119:0002:0010:NL:PDF>

2010

- Conclusies van de Raad over "Uitbanning van geweld tegen vrouwen in de Europese Unie":

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/nl/10/st06/st06585.nl10.pdf>

Besluiten van de Raad Algemene Zaken en Externe Betrekkingen (RAZEB)

2007

Gendergelijkheid en empowerment van vrouwen in het kader van Ontwikkelingssamenwerking: Conclusies van de Raad en de vertegenwoordigers van de regeringen der lidstaten, in het kader van de Raad bijeen:

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/nl/07/st09/st09561.nl07.pdf>

Besluiten van de Raad in de periode 2006-2010 met betrekking tot de herziening van de implementatie van het Beijing Actie Platform door de EU-lidstaten en de Europese instellingen

2006 – Gezondheid:

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/nl/06/st09/st09468.nl06.pdf>



2006 – Institutionele regelingen:

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/nl/06/st14/st14376.nl06.pdf>

2007 – Onderwijs en opleiding van vrouwen:

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/nl/07/st09/st09152.nl07.pdf>

2007 – Vrouwen en armoede:

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/nl/07/st13/st13947.nl07.pdf>

2008 – Jonge meisjes:

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/nl/08/st09/st09669.nl08.pdf>

2008 – Vrouwen in de politieke besluitvorming:

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/nl/08/st09/st09670.nl08.pdf>

2008 – Vrouwen en gewapende conflicten:

http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/lsa/104821.pdf

2008 – Vrouwen en economie: combineren van werk en gezin:

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/nl/08/st17/st17474.nl08.pdf>

2009 – Toetsing van de uitvoering door de lidstaten en de instellingen van de EU van het Actieprogramma van Peking – "Peking +15": toetsing van de vorderingen:

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/nl/09/st15/st15992.nl09.pdf>



Europese structuren voor gendergelijkheid

De Europese Commissie, het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie. Het zijn bekende instellingen bij een groter publiek. Maar is het ook voor iedereen duidelijk welke organen, eenheden of commissies specifiek bevoegd zijn voor gendergelijkheid? En welke zijn de nieuwe functies in het leven geroepen door het Verdrag van Lissabon? Bestaan er ook instellingen die advies geven of een ondersteunende functie hebben? Wij stellen de Europese structuren voor gendergelijkheid hieronder aan u voor. Wij splitsen ze in drie groepen: besluitvormingsorganen; organen die onrechtstreeks bij de besluitvorming betrokken zijn en adviesgroepen en netwerken. Wij vullen deze laatste groep aan met het EIGE, het Europees Instituut voor Gendergelijkheid en twee netwerken van nationale organen.

Besluitvormingsorganen

De besluitvorming wordt gedragen door de Europese Commissie, het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie. Binnen elk van deze drie instellingen zijn er afdelingen of commissies die zich specifiek bezig houden met gendergelijkheid.

De Europese Commissie

http://ec.europa.eu/index_nl.htm

De Europese Commissie is het uitvoerende orgaan van de EU. Zij stelt voorstellen op voor nieuwe EU-wetgeving en zij houdt zich bezig met de uitvoering van het EU-beleid en de besteding van het geld van de EU. Zij verdedigt de belangen van Europa als geheel en ziet erop toe dat alle EU-landen de Europese verdragen en wetten naleven. Binnen de Europese Commissie vind je verschillende Directoraten-Generaal (DG) en diensten terug.



Afbeelding 3: Logo Europese Commissie

Twee daarvan zijn van belang voor gendergelijkheid namelijk **DG Werkgelegenheid, Sociale Zaken en Gelijke Kansen** en **DG Justitie en Binnenlandse Zaken**.

DG Werkgelegenheid, Sociale Zaken en Gelijke Kansen



Afbeelding 4:
László Andor

Het DG Werkgelegenheid, Sociale Zaken en Gelijke Kansen staat onder de leiding van de Europese Commissaris voor Werkgelegenheid en Sociale Zaken en Inclusie *László Andor* en van de Vicevoorzitter van de Commissie, tevens Commissaris voor Justitie, Grondrechten en Burgerschap, *Viviane Reding*.



Afbeelding 5:
Viviane Reding

Viviane Reding is uitdrukkelijk verantwoordelijk voor de gelijkheid van vrouwen en mannen. Het ambtelijk hoofd van deze DG is de Fransman *Robert Verrue*. De DG Werkgelegenheid is ingedeeld in verschillende departementen (directoraten), van D tot I.

Bekijk het organogram in grafische vorm:

<http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=2796&langId=en>.



Naar een beter begrip van Europese structuren en de Europese besluitvorming inzake gendergelijkheid

Directoraat G - Gelijkheid van vrouwen en mannen, discriminatiebestrijding, maatschappelijk middenveld houdt zich bezig met gendergelijkheid en staat onder leiding van *Belinda Pyke*. D G is opgedeeld in vier ondergeschikte diensten, van G/1 tot G/4.



Afbeelding 6: Belinda Pyke

Twee diensten zijn belangrijk voor **gendergelijkheid**, namelijk **G/1** en **G/2**:

G/1: 'Gelijkheid van Vrouwen en Mannen' houdt zich _ zoals de naam zegt _ bezig met de gelijkheid van vrouwen en mannen. G/1 buigt zich over een aantal thema's zoals gelijke beloning en gender mainstreaming. G/1 legde ook de basis van de "Gender routekaart voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (2006-2010)" en bereidde de nieuwe "Vijfjarenstrategie voor gendergelijkheid" (2010-2015) voor. G/1 staat onder de leiding van *Daniela Bankier*.



Afbeelding 7: Daniela Bankier

G/2: 'Gelijkheid - Discriminatiebestrijding: juridische kwesties' houdt zich met juridische kwesties i.v.m. gelijkheid en discriminatiebestrijding. G/2 bereidt de regelgeving voor en bekijkt hoe richtlijnen kunnen worden geïmplementeerd. De implementatie van de richtlijnen blijft wel een nationale aangelegenheid. G/2 staat onder leiding van *Erik Stefan Olsson*.

Daarnaast zijn er G/3 en G/4. G/3 houdt zich bezig met de integratie van personen met een functiebeperking en staat onder leiding van *J. Ten Geuzendam*. G/4 buigt zich over discriminatiebestrijding in het algemeen en het maatschappelijk middenveld. Van deze dienst is *Fay Devonic* het hoofd.

DG Justitie en Binnenlandse Zaken

Het vroegere DG Vrijheid, Veiligheid en Justitie is vanaf 1 juli 2010 gesplitst in 2 aparte directoraten, namelijk het **Directoraat-Generaal Justitie** en het **Directoraat-Generaal Binnenlandse Aangelegenheden**.

DG Justitie

Vice-president van de Europese Commissie en tevens verantwoordelijk voor Justitie, Fundamentele Rechten en Burgerschap is *Viviane Reding*. Het ambtelijk hoofd van DG Justitie is *Françoise Le Bail*. Bekijk het organogram van het DG Justitie in grafische vorm:



http://ec.europa.eu/dgs/justice/chart/organigramme_just_en.pdf.

Onder de verantwoordelijkheid van DG Justitie valt ondermeer:

- **Geweld op vrouwen.**
Binnen deze DG situeert zich het Daphne-programma:
http://ec.europa.eu/justice/funding/daphne3/funding_daphne3_en.htm.
Daphne is opgezet om vrouwen, jongeren en kinderen beter te beschermen tegen geweld.
Daphne is nu in zijn derde fase en loopt tot einde 2013.

DG Binnenlandse Aangelegenheden

Europese Commissaris voor Binnenlandse Aangelegenheden is *Cecilia Malström*. Het ambtelijk hoofd van DG Binnenlandse Aangelegenheden is *Stefano Manservigi*. Bekijk het organogram van het DG voor Binnenlandse Aangelegenheden: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/chart/chart_intro_en.htm.



Afbeelding 8: Cecilia Malström

Onder de verantwoordelijkheid van het DG Binnenlandse Aangelegenheden valt ondermeer:

- **Mensenhandel**
http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/crime/trafficking/fsj_crime_human_trafficking_en.htm
- **Mensenrechten**
http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/rights/fsj_rights_intro_en.htm
- **Asiel**
http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/asylum/fsj_asylum_intro_en.htm.
Binnen deze topic gaat speciale aandacht naar de specifieke situatie van vrouwelijke asielzoekers, gendergerelateerd geweld, vrouwelijke genitale verminking en partnergeweld,
http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/asylum/specific_clauses/fsj_asylum_specfic_clauses_en.htm.
- **Migratie**
http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/immigration/fsj_immigration_intro_en.htm
Binnen deze topic speciale aandacht voor gezinshereniging,
http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/immigration/family/fsj_immigration_family_en.htm.



Het Europees parlement

<http://www.europarl.europa.eu>

Het **Europees Parlement** vertegenwoordigt de burgers van de lidstaten van de Europese Unie. De Europarlementsleden zetelen niet per land maar per politieke familie en worden om de 5 jaar rechtstreeks verkozen. Het Europees Parlement is medewetgever en het beslist samen met de Ministerraad over wetsvoorstellen van de Commissie. Het Europees Parlement controleert ook samen met de Ministerraad de begroting. Daarnaast controleert het Europees Parlement de Europese Commissie.



Afbeelding 9: Logo Europees Parlement



Het Parlement telt 23 vaste commissies en enkele adviescommissies. De commissie die zich toespitst op de situatie van vrouwen is **FEMM** = de commissie **Rechten van de Vrouw en Gendergelijkheid**.

Afbeelding 10: Logo Commissie FEMM

<http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/homeCom.do?language=NL&body=FEMM>.

De voorzitter van FEMM, voor de periode 2009-2014 is de Zweedse Eva-Britt Svensson.



Afbeelding 11: Eva-Britt Svensson

FEMM is bevoegd voor:

- de definiëring, bevordering en bescherming van de rechten van vrouwen in de Europese Unie en daarmee samenhangende maatregelen van de Unie;
- de bevordering van de rechten van vrouwen in derde landen;
- beleid gericht op de bewerkstelling van gelijke kansen, waaronder gelijkheid van mannen en vrouwen wat hun kansen op de arbeidsmarkt en de behandeling op het werk betreft;
- de afschaffing van alle vormen van discriminatie op grond van geslacht;
- de toepassing en verdere ontwikkeling van gender mainstreaming in alle beleidssectoren;
- de follow-up en uitvoering van internationale overeenkomsten en verdragen die van belang zijn voor de rechten van vrouwen;
- het voorlichtingsbeleid ten behoeve van vrouwen.

Belgische vertegenwoordigers in FEMM:

- *Frédérique Ries*, Alliantie van Liberalen en Democraten voor Europa fractie, lid, FR <http://www.europarl.europa.eu/members/expert/committees/view.do?language=NL&id=4253>



Naar een beter begrip van Europese structuren en de Europese besluitvorming inzake gendergelijkheid

- *Marc Taraballa*, Fractie van de Progressieve Alliantie van Socialisten en Democraten, lid, FR
<http://www.europarl.europa.eu/members/expert/committees/view.do?language=NL&id=29579>
- *Anne Delvaux*, Fractie v. d. Europese Volkspartij (Christen-Democraten), plaatsvervanger, NL
<http://www.europarl.europa.eu/members/expert/committees/view.do?language=NL&id=96914>.

Maar ook de volgende commissies kunnen van belang zijn voor gelijke kansen en gelijke behandeling:

➤ **DEVE = Ontwikkelingssamenwerking**

<http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/homeCom.do?language=NL&body=DEVE>

Deze commissie houdt zich bezig met de uitvoering van en het toezicht op het ontwikkelingsamenwerkingsbeleid van de EU.



Afbeelding 12: Logo Commissie DEVE

Belgische vertegenwoordigers in DEVE:

- *Véronique De Keyser*, Fractie van de Progressieve Alliantie van Socialisten en Democraten, lid, FR
<http://www.europarl.europa.eu/members/expert/committees/view.do?language=NL&id=22097>
- *Frank Vanhecke*, Niet-ingeschrevenen, lid, NL
<http://www.europarl.europa.eu/members/expert/committees/view.do?language=NL&id=1956>
- *Bart Staes*, Fractie De Groenen/Vrije Europese Alliantie, plaatsvervanger, NL
<http://www.europarl.europa.eu/members/expert/committees/view.do?language=NL&id=4751>

➤ **DROI = Mensenrechten**

<http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/homeCom.do?language=NL&body=DROI>

De commissie DROI ressorteert onder de Commissie Buitenlandse Zaken. De taken van deze commissie betreffen mensenrechten, de bescherming van minderheden en de bevordering van democratische waarden in derde landen.



Afbeelding 13: Logo Commissie DROI

Belgische vertegenwoordigers in DROI:



- *Véronique De Keyser*, Fractie van de Progressieve Alliantie van Socialisten en Democraten, lid, FR
<http://www.europarl.europa.eu/members/expert/committees/view.do?language=NL&id=22097>
- *Frank Vanhecke*, Niet-ingeschrevenen, lid, NL
<http://www.europarl.europa.eu/members/expert/committees/view.do?language=NL&id=1956>
- *Frieda Brepoels*, Fractie De Groenen/Vrije Europese Alliantie, plaatsvervanger, NL
<http://www.europarl.europa.eu/members/expert/committees/view.do?language=NL&id=28463>

➤ **EMPL = Werkgelegenheid en sociale zaken**

<http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/homeCom.do?language=NL&body=EMPL>

Deze commissie is bevoegd voor werkgelegenheid en sociale zaken, met inbegrip van alle soorten discriminaties, behalve deze op grond van geslacht.



Afbeelding 14: Logo Commissie EMPL

Belgische vertegenwoordigers in EMPL:

- *Frédéric Daerden*, Fractie van de Progressieve Alliantie van Socialisten en Democraten, lid, FR
<http://www.europarl.europa.eu/members/expert/committees/view.do?language=NL&id=97125>
- *Mathieu Grosch*, Fractie van de Europese Volkspartij (Christen-Democraten), plaatsvervanger, DE
<http://www.europarl.europa.eu/members/expert/committees/view.do?language=NL&id=2247>
- *Dirk Sterckx*, Alliantie van Liberalen en Democraten voor Europa fractie, plaatsvervanger, NL
<http://www.europarl.europa.eu/members/expert/committees/view.do?language=NL&id=4243>

➤ **LIBE = Burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken**

<http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/homeCom.do?language=NL&body=LIBE>

Deze commissie is bevoegd voor de bescherming van de rechten, mensenrechten en grondrechten van de burgers van de Europese Unie. Zij neemt ook maatregelen ter bestrijding van discriminatie behalve op grond van geslacht, werk en arbeidsmarkt (zie voorgaande commissies).



Afbeelding 15: Logo Commissie LIBE



Belgische vertegenwoordigers in LIBE:

- *Philip Claeys*, Niet-ingeschrevenen, lid, NL
<http://www.europarl.europa.eu/members/expert/committees/view.do?language=NL&id=24030>
- *Louis Michel*, Alliantie van Liberalen en Democraten voor Europa fractie, lid, FR
<http://www.europarl.europa.eu/members/expert/committees/view.do?language=NL&id=96670>
- *Anne Delvaux*, Fractie v. d. Europese Volkspartij (Christen-Democraten), plaatsvervanger, NL
<http://www.europarl.europa.eu/members/expert/committees/view.do?language=NL&id=96914>.

De afkortingen FEMM, DEVE enz. worden steeds zo gebruikt en bijna nooit vertaald.

Bovendien werd in 2004 de **EP-Groep van hoog niveau inzake gendergelijkheid (High Level group on gender equality)** in het leven geroepen met als leden: de voorzitter van het Europees Parlement, een aantal ondervoorzitters, de voorzitter van de Conferentie van Commissievoorzitters en de voorzitter van de commissie Rechten van de Vrouw en Gendergelijkheid. De secretaris-generaal van het Europees Parlement assisteert de Groep. De belangrijkste taak van deze Groep is ervoor te zorgen dat het Europees Parlement rekening houdt met kwesties van **gendermainstreaming** en gelijke kansen in alle beleidsgebieden die in de commissies aan de orde zijn en in de voorlichting en de communicatie van het EP. U vindt meer informatie op de website van de Groep van hoog niveau, http://www.europarl.europa.eu/comparl/femm/high_level_group/default_en.htm.

De Raad van de Europese Unie/ Ministerraad

<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?lang=NL>

De **Raad van de Europese Unie** is het voornaamste besluitvormende orgaan van de Europese Unie. Hij is samengesteld uit de ministers van de lidstaten en de Europese Commissarissen. De Raad bestaat uit **verschillende formaties** (10). Afhankelijk van het onderwerp dat wordt behandeld zal de daarvoor bevoegde minister en Europese commissaris aanwezig zijn.

De Raad wordt voorgezeten door een lidstaat die deel uitmaakt van een trojka van drie landen gedurende een periode van 18 maanden, om de continuïteit te waarborgen. De huidige trojka is samengesteld uit Spanje, België en Hongarije. Deze drie landen stellen gezamenlijke aandachtspunten en prioriteiten op voor hun periode. Eén van hun prioriteiten van de huidige trojka is de handhaving van een breder sociaal programma, met ondermeer meer aandacht voor gendergelijkheid.

De Raad heeft **bevoegdheid op wetgevend vlak en op het vlak van de begrotingscontrole** (samen met het Europees Parlement).

Besluiten van de Raad worden voorbereid door het **COREPER**, <http://nl.wikipedia.org/wiki/COREPER>. Het Coreper is het Comité van de Permanente Vertegenwoordigers dat is samengesteld uit



Afbeelding 16: Logo Raad van de Europese Unie of Europese Ministerraad



diplomatieke vertegenwoordigers (ambassadeurs) van de lidstaten. Zij bereiden de vergaderingen en besluiten van de Ministerraad voor. Ze worden in hun taak bijgestaan door werkgroepen van ambtenaren uit de verschillende lidstaten.

Belangrijk voor gelijke kansen is de **Raad Werkgelegenheid, Sociaal Beleid, Volksgezondheid en Consumentenzaken (EPSCO)**. Deze formatie is er ter bevordering van de kwaliteit van het leven van de Europese burgers op vlak van sociale bescherming en bescherming op het werk. Eén van de aandachtspunten hierbij is gelijke kansen voor alle burgers.

Binnen de Raad Werkgelegenheid, Sociaal Beleid, Volksgezondheid en Consumentenzaken (EPSCO) _ dit zijn de raadsvergadering van de ministers Sociale Zaken en Werkgelegenheid _ worden de meeste besluiten genomen die van belang zijn op het gebied van **gendergelijkheid** en de situatie van vrouwen. De besluiten van EPSCO zijn terug te vinden in de openbare persberichten op de website van de Raad.

Tijdens het Voorzitterschap is er gewoonlijk eenmaal een **"Informele Raad" rond emancipatievraagstukken**. Een informele raad neemt geen formele besluiten maar buigt zich meestal wel over belangrijke langere termijn thema's waarover wel politieke lijnen worden uitgezet. De verslagen hiervan kunnen de moeite waard zijn. Zo vond in februari 2010 in Cadiz de « [Women in Power »-Top](http://milquet.belgium.be/files/100203-PB-%20%27Women%20in%20Power%27-Top%20van%20Europese%20ministers.pdf), <http://milquet.belgium.be/files/100203-PB-%20%27Women%20in%20Power%27-Top%20van%20Europese%20ministers.pdf> plaats. De informele top van het Belgisch voorzitterschap vond plaats op 25 en 26 oktober 2010 in Brussel, <http://www.eutrio.be/nl/pressrelease/besluiten-van-de-bijeenkomst-van-de-europese-ministers-van-gelijke-kansen> (zie ook hoger vermeld).

Organen die onrechtstreeks bij de besluitvorming betrokken zijn

Naast de organen die rechtstreeks betrokken zijn in het wetgevingsproces, zijn er organen die geen directe wetgevende taak hebben maar die door hun sturende of hun gezaghebbende functie wel degelijk invloed uitoefenen op het beleid. Wij denken hier in de eerste plaats aan de Europese Raad, die sinds het Verdrag van Lissabon een permanente voorzitter heeft en aan de door het Verdrag van Lissabon in het leven geroepen Hoge Vertegenwoordiger voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid. Anderzijds beschikt de EU over twee raden, die adviezen formuleren bij wetgeving in wording, namelijk het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) en het Comité van de Regio's. En wij besteden kort aandacht aan het Europees Hof van Justitie.

Beleidsorganen

De Europese Raad (Europese top)

<http://www.european-council.europa.eu/>

De Europese Raad is **samengesteld uit staatshoofden en regeringsleiders van de lidstaten, de voorzitter van de Raad en de voorzitter van de Commissie**. De Europese Raad is een zeer belangrijk orgaan binnen de EU daar deze Raad de **algemene politieke beleidslijnen en prioriteiten van de EU** bepaalt. Zo spreekt de Raad zich ondermeer uit over de beleidslijnen op het gebied van gendergelijkheid. Zie hiervoor de op p. 12 vermelde besluiten.

De Raad stelt **aandachtspunten en richtsnoeren** vast die voor andere instellingen (Commissie) aanknopingspunten kunnen zijn om wetsvoorstellen te formuleren, maar heeft zelf wel **geen**



wetgevende functie. Er wordt 4 maal per jaar vergaderd. De besluiten worden er per consensus genomen (soms per eenparigheid van stemmen of met gekwalificeerde meerderheid).



De Raad heeft sinds december een **voorzitter**, namelijk *Herman Van Rompuy*. Deze functie werd ingesteld door het Verdrag van Lissabon ter vervanging van het roterende voorzitterschap voor deze instelling.

Afbeelding 17:
Herman Van Rompuy

Niet te verwarren: Europese Raad / Raad van de Europese Unie / Raad van Europa

- **Europese Raad**
= bijeenkomsten van de staatshoofden en regeringsleiders van alle lidstaten van de Europese Unie – verantwoordelijk voor het algemeen politiek beleid van de Unie
- **Raad van de Europese Unie**
= ministers van alle lidstaten van de Europese Unie (van een bepaald beleidsdomein) – nemen (samen met het Europees Parlement) Europese wetgeving aan
- **Raad van Europa**
= internationale organisatie opgericht in 1949 met 47 landen (alle EU-lidstaten zijn lid van de Raad van Europa) – bescherming van de mensenrechten als belangrijkste doel – gevestigd in Straatsburg
? instelling van de Europese Unie

De Hoge Vertegenwoordiger voor Buitenlandse Zaken en veiligheidsbeleid

<http://www.consilium.europa.eu/showpage.aspx?id=1847&lang=nl>

Het Lissabonverdrag installeerde ook de functie van **Hoge Vertegenwoordiger van de Unie voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid**, die wordt ingenomen door een vrouw, namelijk *Catherine Ashton*.



Afbeelding 18:
Catherine Ashton

De Hoge Vertegenwoordiger voert het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid van de Unie en is belast met de taken van de Commissie op het gebied van de externe betrekkingen en met de coördinatie van de overige aspecten van het externe optreden van de Unie. De Hoge Vertegenwoordiger kan standpunten innemen met betrekking tot **mensenrechten** in het algemeen en met betrekking tot vrouwenrechten in het bijzonder. Zo legde Catherine Ashton op 30 juni 2010 een verklaring af in verband met eremoorden, namelijk "*Declaration by the High Representative Catherine Ashton on behalf of the European Union on Femicide*". Op de website van de Raad Buitenlandse Zaken vindt u een onderdeel gewijd aan de opvolging van VN-Resolutie 1325 (zie

[Women, Peace and Security](http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=1886&lang=NL), <http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=1886&lang=NL>).



Adviesorganen

Het Europees Economisch en Sociaal Comité

<http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.nl.home>

Dit Comité stelt op verzoek van de grotere Europese instellingen adviezen op over de wetsvoorstellen en het stelt ook eigen initiatiefadviezen op. Het doet dienst als **connectie tussen de Europese instellingen en het maatschappelijk middenveld**. De leden van het Comité zijn verdeeld over drie groepen, werkgevers, werknemers en andere organisaties uit het maatschappelijk middenveld en deze vertegenwoordigen de economische, sociale en culturele belangen van hun land. België wordt vertegenwoordigd door 12 leden (allen vertegenwoordigers uit de industrie, van werkgeversorganisaties en vakbonden). Het Comité bestaat uit zes onderdelen. Voor gelijkheidsrecht is de **“Section for employment, social affairs and citizenship” (SOC)** van belang. Eén van de behandelde thema's is “Gelijke kansen”, met inbegrip van gendergelijkheid. (Informatie enkel in het Engels voorhanden.)



Afbeelding 19: Logo Europees Economisch en Sociaal Comité

Het Comité van de Regio's

<http://www.cor.europa.eu/>

Het Comité van de Regio's is de **spreekbuis van regionale en lokale overheden**. Wanneer voorstellen voor beleid of wetten op terreinen komen die van belang zijn voor de regionale of lokale overheden dan moet dit Comité worden geraadpleegd. Het toetst EU-wetgevingsvoorstellen aan 3 belangrijke beginselen, namelijk *subsidiariteit*, *nabijheid* en *samenwerking*.



Afbeelding 20: Logo Comité van de Regio's

Het *subsidiariteitsprincipe* zorgt ervoor dat besluiten van de EU zo dicht mogelijk bij de burger worden genomen. De EU mag enkel optreden wanneer enkel zij bevoegd is of wanneer de door de EU getroffen maatregelen veel doeltreffender zullen zijn dan deze op regionaal of lokaal niveau. Volgens het principe van *nabijheid* dienen bestuurslagen dicht bij de burger te functioneren zodanig dat deze op de hoogte zijn van de werking van de EU. Het beginsel van *samenwerking* buigt zich over de dialoog tussen de overheden die betrokken zijn in het besluitvormingsproces, namelijk de Europese, nationale, regionale en lokale overheden.

Er wordt gewerkt in 6 verschillende commissies die als taak hebben adviezen van het Comité van de Regio's over de voorstellen van de Europese Commissie voor te bereiden. Commissie **ECOS (Economisch en Sociaal Beleid)** houdt zich onder andere bezig met 'gelijke kansen'. Daarnaast houdt de commissie **CIVEX (Burgerschap, governance, institutionele en externe aangelegenheden)** zich bezig met het EU charter van de grondrechten.



Juridische organen

Het Europees Hof van Justitie

<http://curia.europa.eu/>

Dit Hof telt 27 rechters, één per lidstaat, die benoemd zijn voor een periode van 6 jaar. Daarnaast zijn er ook nog 8 advocaten-generaal. Het Hof **ziet erop toe dat de handelingen van de instellingen van de Europese Unie rechtmatig zijn en dat de lidstaten de verplichtingen die uit de Verdragen voortvloeien naleven**. Het Hof geeft ook uitleg aan het recht van de Unie op verzoek van nationale rechters. Het Hof doet uitspraken over: geschillen tussen lidstaten, tussen instellingen of tussen de lidstaten en de instellingen. Het Hof vonnist over de geldigheid van de interpretatie van Europese regelgeving. Daarnaast is het ook de hoogste beroepsinstantie voor burgers. Uitspraken van het Hof van Justitie hebben morele impact en kunnen aanleiding zijn tot nieuwe of vernieuwde wetgeving op het terrein van de gelijkheid van vrouwen en mannen.



Afbeelding 21:
Logo Curia

Adviesgroepen en deskundigennetwerken

De Europese Commissie is het orgaan bij uitstek dat het Europese genderbeleid uittekent. Maar om dit beleid vorm te kunnen geven werkt de Commissie in dialoog met een schare aan interne en externe adviesgroepen en deskundigennetwerken en sinds kort ook met EIGE, het Europees Genderinstituut. Deze dialoog doet de Commissie voeling houden met wat er leeft in de lidstaten en geeft haar zicht op de thema's die al dan niet dringend aan de orde moeten worden gesteld. Adviesgroepen en deskundigennetwerken werken met experts uit de verschillende EU-lidstaten. Om Europa een gezicht te geven vermelden wij welke experts uit België in welk netwerk vertegenwoordigd zijn. Ook organen uit de EU-lidstaten verenigen zich in Europese netwerken. Thematische netwerken, zoals de "*Helsinki Group on Women and Science*", lieten wij buiten beschouwing.

Interne adviesgroepen:

High Level Group voor de integratie van de dimensie van de gelijkheid van mannen en vrouwen

Samenstelling

De **High Level Group voor de integratie van de dimensie van de gelijkheid van mannen en vrouwen** is een informele groep en bestaat uit één hogere ambtenaar per EU-lidstaat, enkele vertegenwoordigers van de Europese Commissie en één vertegenwoordiger van het Secretariaat van de Raad van de Europese Unie. Hij wordt voorgezeten door de Europese Commissie, die twee keer per jaar in nauwe samenwerking met het voorzitterschap een vergadering organiseert bij de Ministerraad van de Europese Unie.

Doel

De High Level Group betreft een **beleidsforum** dat de voorzitterschappen op prospectieve wijze helpt bij de voorbereiding van de dossiers die binnen de groep sociale aangelegenheden van de Raad van ministers van de Europese Unie (EPSCO) zullen behandeld worden en daarna worden aangenomen



Naar een beter begrip van Europese structuren en de Europese besluitvorming inzake gendergelijkheid

op het niveau van de Raad. "Gendergelijkheid" is één van de thema's binnen sociale aangelegenheden.

De groep behandelt de planning van de strategische opvolging van het **Actieplatform van Peking**, in het bijzonder de uitwerking van indicatoren in de twaalf actiedomeinen ervan. De groep kijkt daarnaast toe op de implementatie van **gender mainstreaming** in de instellingen van de Europese Unie en in de acties die ondernomen worden in het kader van de strategische vijfjarenplannen voor gendergelijkheid van de Europese Commissie. Sinds 2003 helpt de Groep de Commissie ook bij de **voorbereiding van het jaarlijks rapport over de gelijkheid van vrouwen en mannen** (met een stand van zaken van de initiatieven en beleidsaanbevelingen) dat in de lente wordt aangenomen door de Europese Raad.

Vertegenwoordiging vanuit België

België wordt er vertegenwoordigd door het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen, <http://iqvm-iefh.belgium.be/>. Binnen het IGVM is *Frédérique Fastré* verantwoordelijk voor internationale betrekkingen.

Meer informatie en vergadering tijdens het Zweeds Voorzitterschap:

http://www.se2009.eu/en/meetings_news/2009/9/3/meeting_of_the_high-level_group_on_gender_mainstreaming.

Vergadering tijdens Belgisch Voorzitterschap:

<http://www.eutrio.be/pressrelease/conclusions-meeting-european-ministers-equal-opportunities>.

Het Raadgevend Comité voor Gelijke Kansen van Mannen en Vrouwen

Mandaat

Het **Raadgevend Comité voor Gelijke Kansen voor Vrouwen en Mannen** werd in het leven geroepen krachtens het besluit van de Commissie (2008/590/EG) PB L 20 van 28.1.1982, blz. 35–37 (DA, DE, EL, EN, FR, IT, NL) van 16 juni 2008 betreffende de oprichting van een Raadgevend Comité voor gelijke kansen van mannen en vrouwen (gecodificeerde versie), PB L 190, 18.7.2008, p. 17–21, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:190:0017:0021:NL:PDF>.

Samenstelling

Dit Comité bestaat uit 68 leden uit de ministeries belast met de bevordering van de gelijke kansen aangeduid door de regering van elke lidstaat, een vertegenwoordiger per lidstaat van de nationale organismen die specifiek belast zijn met de gelijke kansen voor vrouwen en mannen, zeven leden ter vertegenwoordiging van de werkgeversorganisaties en zeven van de werknemersorganisaties op gemeenschapsniveau. Twee vertegenwoordigers van de Europese Vrouwenlobby nemen als waarnemers deel aan de vergaderingen van het comité; mits een gemotiveerde aanvraag kunnen daarnaast ook vertegenwoordigers van internationale beroepsorganisaties of verenigingen worden toegelaten als waarnemers.

Opdracht

Het Comité vergadert tenminste twee keer per jaar in Brussel om adviezen uit te brengen voor de Europese Commissie in het kader van de uitwerking en tenuitvoerlegging van de acties voor de bevordering van de gelijke kansen voor vrouwen en mannen van de Unie. Deze adviezen zijn niet officieel bindend voor de lidstaten en kunnen geraadpleegd worden op de site van de Europese Commissie. Een andere belangrijke taak van het Comité is het bevorderen van de voortdurende uitwisseling van relevante ervaringen, beleidsmaatregelen en praktijken op het gebied van gendergelijkheid, tussen de lidstaten en tussen de verschillende belanghebbende actoren.



Vertegenwoordiging vanuit België

België wordt er vertegenwoordigd door het *Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen*, (IGVM) <http://iqvm-iefh.belgium.be/> en de *Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen*, <http://www.raadvandegelijkekansen.be/>.

Meer informatie:

http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/equality_between_men_and_women/c10919_en.htm

Adviezen:

<http://ec.europa.eu/social/keyDocuments.jsp?type=0&policyArea=418&subCategory=0&country=0&year=0&advSearchKey=adcopinion&mode=advancedSubmit&langId=en>

Externe netwerken van deskundigen:

Het "European Network of Legal Experts in the Field of Gender Equality"

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=641&langId=en> (ENG)

Ontstaan en objectief

Het "**European Network of Legal Experts in the Field of Gender Equality**" (Europees Netwerk van Juridische Experts op het gebied van Gendergelijkheid) bestaat sinds 1984 en werd opgericht met een dubbel doel, namelijk *het acquis op het terrein van de gelijke kansen v/m in de lidstaten garanderen en wettelijke en juridische maatregelen op dit terrein ontwikkelen*. Meer concreet ziet het Netwerk erop toe dat de Europese Commissie op de hoogte blijft van wettelijke en juridische ontwikkelingen op het gebied van gendergelijkheid op nationaal niveau. Het screent daarnaast ook beleidsdocumenten, verschaft de Europese Commissie juridische gegevens die nodig zijn voor de vergelijking en de voorbereiding van nieuwe juridische en wettelijke instrumenten en het fungeert als klankbord voor nieuwe ideeën en strategieën. Het Netwerk vervult ook een taak in het verspreiden van informatie in relatie tot nieuwe ontwikkelingen op het terrein van de gelijkheid v/m.

Samenstelling

Het Netwerk bestaat uit **academici en juristen uit de 27 lidstaten en de EER-landen** (Liechtenstein, Noorwegen en IJsland). De coördinatie van dit Netwerk is in handen van de "School of Law" van de Universiteit Utrecht (Nederland).

Output

- **ad hoc en thematische rapporten** over de wetgevende activiteiten op het gebied van gendergelijkheid;
- **periodieke bulletins** over wettelijke ontwikkelingen op EU- en nationaal niveau op het gebied van gendergelijkheid;
- **een jaarlijks samenvattend rapport** met trends en belangrijke wettelijke en juridische ontwikkelingen op EU- en nationaal niveau op het gebied van gendergelijkheid;
- **jaarlijkse organisatie van een seminarie in Brussel** in samenwerking met het "European Network of Legal Experts in the Non-Discrimination Field".

Vertegenwoordiging vanuit België

België is in dit Netwerk vertegenwoordigd door *Jean Jacquemain* (ULB. Faculté de Droit): <http://www.ulb.ac.be/rech/inventaire/chercheurs/3/CH3403.html>.



Recente publicaties

- The Concepts of Equality and Non-Discrimination in Europe: A practical approach, <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=4553&langId=en>
- Making Equality Effective: The role of proactive measures, <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=4551&langId=en>
- EU Gender Equality Law in 30 European Countries 2009 update, <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=4193&langId=en>,
- EU Rules on Gender Equality: How are they transposed into national law?, <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=4018&langId=en>
- European Gender Equality Law Review, 1(2010) <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=6142&langId=en>

Het “Network of Experts on Employment and Gender Equality Issues”

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=748&langId=en>

Samenstelling

Het “**Network of Experts on Employment and Gender Equality Issues (EGG)**” (Netwerk van Experts op het gebied van Werkgelegenheid en Gendergelijkheid) is samengesteld uit externe **arbeidsmarktexperts** uit de verschillende lidstaten.

Opdracht

Het Netwerk geeft advies aan de Europese Commissie. Het gaat na in welke mate lidstaten de **strategie van gender mainstreaming promoten en toepassen in hun Nationale Werkgelegenheidsplannen**. Het stelt daarnaast nota's op om de Europese Commissie te ondersteunen in de analyse en de monitoring van **gendergelijkheid op de arbeidsmarkt**. Het Netwerk stelt per jaar minstens 2 thematische rapporten op over 30 landen. De coördinatie van dit Netwerk is in handen van de [Fondazione Giacomo Brodolini](http://www.fondazionebrodolini.it/) (http://www.fondazionebrodolini.it/) uit Italië.

Experten

Leden van EGGE: <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=2392&langId=en>.

Belgische experte: *Danièle Meulders*,

<http://www.ulb.ac.be/rech/inventaire/chercheurs/0/CH940.html>.

Het Network of Experts in Gender Equality, Social Inclusion, Health and Longterm Care

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=748&langId=en> (ENG)

Samenstelling

Het **Network of Experts in Gender Equality, Social Inclusion, Health and long-term Care (EGGSI)** (Netwerk van Experts op het gebied van Gendergelijkheid, Sociale Inclusie en Zorg op Lange Termijn) is een Europees Netwerk van externe experts in sociale insluiting, gezondheid en lange termijn zorg.

Opdracht

Dit Netwerk geeft advies aan de Europese Commissie. Het gaat na in welke mate de EU-lidstaten **gender mainstreaming promoten en opnemen in de nationale rapporten over strategieën voor sociale insluiting en sociale bescherming**. Daarnaast bereidt het Netwerk twee (één in het jaar waarin de lidstaat zijn nationaal rapport uitbrengt) rapporten per jaar voor over 30 lidstaten.



Het Netwerk wordt gecoördineerd door het Istituto Ricerca Sociale (<http://www.irs-online.it>) en de *Fondazione Giacomo Brodolini* (<http://www.fondazionebrodolini.it/>) uit Italië.

Experten

Leden van EGSI: <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=4995&langId=en>.

Belgische experte: *Nathalie Wuïame*,

http://www.yellowwindow.be/genderinresearch/index_team.html.

Het EU-netwerk van vrouwen in economische en politieke sleutelposities

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=762&langId=en>

Samenstelling

Het **Europees Netwerk voor Vrouwen in Politieke en Economische Besluitvorming** werd opgericht in juni 2008 door de Europese Commissie en bestaat actueel uit 15 bestaande netwerken. Uitbreiding met andere netwerken is steeds mogelijk. Dit netwerk werd gezien als één van de sleutelacties van de "*Routekaart voor Gendergelijkheid (2006-2010)*" van de Europese Commissie.

Doel

Het doel van het Europees Netwerk voor Vrouwen in Politieke en Economische Besluitvorming is het bereiken van een groter genderevenwicht in de politieke en economische besluitvorming. Het Netwerk dient als Europees discussieplatform en zorgt voor de uitwisseling van informatie en goede praktijken en inventariseert de beste strategieën om op dit terrein vooruitgang te boeken.

Eén van de belangrijkste producten van dit Netwerk is de "**Database on women and men in decision-making positions**" (<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=764&langId=en>). Deze databank werd opgesteld door de Europese Commissie om te kunnen beschikken over betrouwbare gegevens over het aantal vrouwen op beslissingsposities, in de politieke, juridische en economische wereld in de verschillende EU-lidstaten, de kandidaat-lidstaten en de EER-landen en dit over een langere periode. De gegevens worden regelmatig geactualiseerd en zijn geordend volgens domein: beleid, administratie, rechtswezen, zakelijke en financiële wereld, sociale partners en NGO's, achtergrondgegevens.

Leden

Ledenlijst (augustus 2009): <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=3675&langId=en>.

Myriam Schervernels, van Femanet-Eurocadres (<http://www.eurocadres.org/spip.php?rubrique67>) vertegenwoordigt België.

Ondersteuning door een agentschap:

Het Europees Instituut voor Genderstudies

<http://www.eige.europa.eu/>

Doel

Het **Europees Instituut voor Genderstudies (EIGE)** werd in 2006 gecreëerd bij Verordening (EG) nr. 1922/2006, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:403:0009:0017:NL:PDF>.



Afbeelding 22: Logo EIGE



Naar een beter begrip van Europese structuren en de Europese besluitvorming inzake gendergelijkheid

EIGE is een Europees agentschap en werd in het leven geroepen om de lidstaten en de EU te ondersteunen in de promotie van gendergelijkheid, om discriminatie op grond van geslacht te bestrijden en om te sensibiliseren rond gendergelijkheid. EIGE is gevestigd in Litouwen. Specifieke taken _lees voor meer informatie Verordening (EG) nr. 1922/2006 _ van EIGE: de verzameling en analyse van vergelijkbare gegevens rond gendergelijkheid; de ontwikkeling van methodologische instrumenten met het oog op de integratie van een genderaspect in alle beleidsdomeinen; het faciliteren van de uitwisseling van goede praktijken en dialoog tussen alle actoren voor gelijkheid (politici, academici, ngo's, ...) en het sensibiliseren van het grote publiek rond de genderproblematiek.

Bestuur

Het EIGE wordt beheerd door een voorzitter, een raad van beheer, een uitvoerende directie en een staf en wordt bijgestaan door een forum van experts met een adviserende bevoegdheid. De directrice van EIGE is *Virginija Langbakk. Eva Maria Welskop-Deffaa* uit Duitsland is voorzitter, *Michel Pasteel*, directeur van het Belgisch Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen, is vice-voorzitter. Het EIGE krijgt een subsidie van €52.5m voor de periode 2007-13.

Meer informatie over EIGE op de website van de Europese Commissie:

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=732&langId=en>

Europese netwerken van nationale organen:

Equinet

<http://www.equineteurope.org/>

Samenstelling

equinet is het Europees **netwerk van officiële nationale instellingen bevoegd voor gelijkheid en diversiteit**. Equinet brengt 33 organisaties uit 28 landen samen die discriminatie



Afbeelding 23: Logo Equinet

bestrijden op 6 gronden: leeftijd, handicap, ras of etnische oorsprong, geloof of levensovertuiging en seksuele geaardheid.

Equinet werd in 2002 gestart als een tweejarig project en wordt momenteel gefinancierd in het kader van PROGRESS, het Europese programma voor Werkgelegenheid en Maatschappelijke Solidariteit (2007-2014).

Doel

Equinet werd in het leven geroepen om nationale gelijke kanseninstellingen te ondersteunen in de uitvoering van hun mandaat. Het moet de uniforme implementatie van de Europese anti-discriminatie wetgeving garanderen en er mede voor zorgen dat de wettelijke bescherming van slachtoffers van discriminatie op een juiste manier wordt afgehandeld. Equinet is enerzijds een **kennispool voor de uitwisseling van informatie, van wettelijke expertise, van strategieën en van goede praktijken** en vormt anderzijds ook een **platform voor dialoog met de Europese instellingen**.

Leden van Equinet

Leden van Equinet zijn de onafhankelijke officiële gelijke kansenorganen die werden opgericht op basis van EU-richtlijnen, namelijk de Raciale richtlijn 2000/43/EG en Richtlijn rond gendergelijkheid 2002/73/EG met als opdracht onafhankelijke hulp te bieden aan slachtoffers van discriminatie, onafhankelijke onderzoeken uit te voeren naar discriminatie, onafhankelijke rapporten te publiceren en aanbevelingen uit te vaardigen rond thema's met betrekking tot discriminatie in hun eigen land.



Het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen, <http://igvm-iefh.belgium.be/> en het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding, <http://www.diversiteit.be/> zijn de leden vanuit België.

Lijst van Equinet-leden: <http://www.equineteurope.org/361.html>.

NCEO - Netwerk van parlementaire commissies voor gelijke kansen voor vrouwen en mannen in de Europese Unie

http://www.europarl.europa.eu/comparl/femm/ccec/presentation/default_en.htm

Samenstelling

Dit **Netwerk van parlementaire commissies van de EU-lidstaten - NCEO (Network of Parliamentary Committees for Equal Opportunities for Women and Men in the European Union)** werd opgericht in 1997 onder impuls van het *Belgische Adviescomité voor gelijke kansen voor vrouwen en mannen* en met steun van de Europese Commissie. Netwerkliden zijn de leden van de **parlementaire commissies voor de gelijkheid van vrouwen en mannen uit de EU-lidstaten en europarlementariërs**.



Afbeelding 24: Logo NCEO

Doel

Doel van dit Netwerk is het **bevorderen van de communicatie en uitwisseling van ideeën en informatie tussen de leden van de verschillende nationale parlementaire commissies voor gelijkheid v/m**. Daarnaast wil het Netwerk contacten onderhouden met Europese experts op het gebied van gendergelijkheid en meehelpen aan de verankering van het Europese gelijke kansenbeleid in het parlementaire werk.



Hoe verloopt de wetgevingsprocedure?

Hoewel Europa beschikt over verschillende databanken om zowel definitieve wetteksten terug te vinden als om het verloop van de wetgevingsprocedure vanuit de Europese Commissie of het Europees Parlement op te volgen, is greep krijgen op Europese wetgeving geen sinecure. Nochtans is inzicht in het verloop van de wetgevingsprocedure onontbeerlijk voor de vrouwenbeweging, niet alleen om te begrijpen wat er gebeurt maar ook om dit proces op het juiste moment te kunnen beïnvloeden. In dit hoofdstukje behandelen wij daarom achtereenvolgens de verschillende fasen van het Europese wetgevingsproces, de beste interventiemomenten voor de vrouwenbeweging, de impact van de verschillende wetgevende teksten en de bronnen voor Europese wetgeving.

Maar alvorens de afloop van de wetgevingsprocedure als zodanig te toe te lichten, willen wij er nogmaals op wijzen dat deze enorm veranderd is sinds het Verdrag van Lissabon in werking trad. De medebeslissingsprocedure, die vroeger een uitzonderingsprocedure was, wordt nu het meest gebruikt. Het Europees Parlement heeft een veel grotere rol gekregen in het wetgevingsproces. Het is van deze medebeslissingsprocedure dat wij hieronder de verschillende etappes schetsen.

Het proces van wetgeving: de verschillende etappes

Op Europees niveau varieert de duur van de wetgevingsprocedure enorm, afhankelijk van het feit of een wetsvoorstel meteen wordt aanvaard of dat het verschillende stappen moet doorlopen. Hoe dan ook, de volgende **drie organen zijn steeds bij de procedure betrokken**: de **Europese Commissie**, het **Europees Parlement** en de **Europese Raad**.

Eerste fase: het initiatief

Het **initiatiefrecht** ligt bij de **Europese Commissie**. Of anders gezegd, enkel de Europese Commissie kan wetsvoorstellen doen, die zij tegelijkertijd moet indienen bij het Europees Parlement en bij de Europese Raad. Sinds het Verdrag van Lissabon, kunnen er ook wetsvoorstellen worden ingediend op vraag van **één vierde van de lidstaten**, op aanbeveling van de Europese Centrale Bank en op vraag van het Europees Hof van Justitie.

Een derde mogelijkheid die wordt geboden sinds de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon is het **burgerinitiatief**. Eén miljoen burgers uit verschillende lidstaten kunnen voortaan vragen aan de Commissie om nieuwe voorstellen in te dienen.

Hier is het belangrijk te vermelden dat in het kader van het initiatiefrecht, de Europese Commissie **advies** inwint niet alleen bij het **Europees Economisch en Sociaal Comité**, dat samengesteld is uit de sociale partners en lobbyorganen of andere drukkingsgroepen maar sinds de inwerkingtreding van het verdrag van Lissabon, ook bij de **nationale parlementen**.

Tweede fase: de eerste lezing door het Europees Parlement en de Raad

Enmaal doorgegeven, geeft de voorzitter van het **Europees Parlement** de tekst aan één van de **commissies**, die deze moet analyseren en eventueel aanpassen. Indien nodig vraagt de voorzitter ook andere parlementaire commissies om advies uit te brengen. Deze analyse, die binnen de parlementaire commissie in handen wordt gegeven van een rapporteur, resulteert in een verslag dat het voorstel integraal aanvaardt of veranderingen suggereert. De op basis van het parlementaire verslag eventueel aangepaste tekst wordt vervolgens voorgesteld **in de plenaire vergadering** waar



alle Europarlementsleden aanwezig zijn. Tijdens deze vergadering wordt er beslist of de voorgestelde veranderingen _ "**amendementen**" _ aan de oorspronkelijke tekst moeten worden aangebracht en wordt er gestemd of de aldus gewijzigde tekst al dan niet wordt aanvaard.

Nadat het Parlement in een eerste lezing via stemming haar standpunt heeft bepaald, kunnen er zich **twee situaties** voordoen:

- **ofwel gaat de Raad akkoord met dit standpunt** en dan wordt de wetgevingshandeling vastgesteld waardoor de tekst **zoals hij voorligt kracht van wet** zal krijgen. De tekst wordt dan meteen voorgelegd ter ondertekening aan de Secretarissen-generaal van de Commissie en aan de voorzitters van het Europees Parlement en van de Raad en vervolgens gepubliceerd in het Publicatieblad van de Europese Unie.

- ofwel **keurt de Raad het standpunt van het Europees Parlement niet goed**. De Raad neemt dan in een eerste lezing een **eigen standpunt** in. Dit standpunt van de Raad wordt dan doorgegeven aan het Parlement, voorzien van argumenten en verduidelijkingen die de afwijzing van het parlementaire standpunt verrechtvaardigen en met een advies van de Commissie over het thema.

Derde fase: tweede lezing door het Europees Parlement

De tijd die het Parlement krijgt voor een tweede lezing bedraagt normaliter drie maanden, maar kan met een maand verlengd worden op vraag van het Parlement of van de Raad. Deze tijd gaat in op de datum waarop het Parlement het standpunt van de Raad in eerste lezing ontvangt. Met andere woorden, de tweede stemming in plenaire vergadering moet ten laatste gebeuren binnen de vier maanden na de tweede fase. Om de nieuwe stemming voor te bereiden, **analyseert de betrokken parlementaire commissie het standpunt van de Raad** en zij bereidt een **aanbeveling** voor. Deze aanbeveling presenteert zij vervolgens tijdens een **plenaire** vergadering met alle parlementsleden, waarop een discussie en een **stemming** volgt. Het resultaat van deze stemming kan resulteren in **vier verschillende situaties**:

1. Het Parlement **keurt het standpunt van de Raad goed**: de wetgevingshandeling wordt vastgesteld, ondertekend en gepubliceerd;
2. Het Parlement **sprekt zich niet uit over het standpunt van de Raad** binnen de voorgeschreven tijd. Dan wordt dezelfde procedure toegepast: de wetgevingshandeling wordt vastgesteld, ondertekend en gepubliceerd;
3. Het Parlement **verwerpt het standpunt van de Raad**. Hiervoor is een meerderheid van stemmen vereist, namelijk 369. De procedure wordt stopgezet. Er is maar één uitweg uit de impasse: de Commissie moet een nieuw voorstel indienen;
4. Het Parlement **stelt amendementen voor op het standpunt van de Raad**, waarvoor een meerderheid van stemmen vereist is. De tekst met de via stemming goedgekeurde amendementen wordt overgemaakt aan de Raad en aan de Europese Commissie. Deze laatste verstrekt een advies over de amendementen.

Vierde fase: tweede lezing van de Raad

De Raad heeft opnieuw drie, eventueel te verlengen tot vier, maanden tijd om zich uit te spreken over de amendementen van het Europees Parlement. Deze tijd gaat in op het moment van ontvangst van de amendementen. Om een uitspraak te doen over het standpunt van het Europees Parlement moet de Raad een besluit nemen met gekwalificeerde meerderheid of met eenparigheid van stemming in het geval de Commissie een negatief advies heeft uitgebracht. Dus bemerk dat in deze fase van de procedure de Commissie een doorslaggevende rol heeft. **Het resultaat van deze stemming kan twee vormen aannemen:**



- ofwel **keurt de Raad de amendementen goed**. Het voorstel wordt dan **aangenomen**, meteen ondertekend en gepubliceerd;
- ofwel **keurt de Raad de amendementen niet goed**. Dan wordt er een **Bemiddelingscomité** in het leven geroepen.

Vijfde fase: verzoening

Vorbereidende werkzaamheden

Vanaf het einde van de vierde fase opent zich een termijn van 6 weken die eventueel kan verlengd worden met twee weken mits goedkeuring van de beide instelling. Tijdens deze periode ontmoeten het Parlement, de Raad en de Commissie elkaar **in het kader van voorbereidende werkzaamheden**. **Ze nemen met elkaar contact op en onderhandelen met elkaar om de standpunten dicht bij elkaar te brengen** alvorens van start te gaan met de eerste officiële vergadering van het Bemiddelingscomité. Deze toenaderingspogingen hebben een informeel karakter maar zorgen er vaak voor dat er reeds een akkoord kan worden bereikt tijdens de eerste vergadering van het Bemiddelingscomité, die er dan slechts toe dient om het akkoord vast te stellen.

De werkzaamheden van het Bemiddelingscomité

Het Parlement en de Raad zijn de belangrijkste actoren van het Bemiddelingscomité, in die zin dat zij actief deelnemen zowel aan het debat als aan de stemming. Het voorzitterschap wordt gezamenlijk bekleed door een ondervoorzitter van het Europees Parlement en een minister van de lidstaat die het voorzitterschap uitoefent. De **Commissie** van haar kant **neemt alle initiatieven die nodig zijn om de standpunten dicht bij elkaar te brengen** maar haar houding heeft geen enkele invloed op de stemming, waarvoor opnieuw een meerderheid vereist is.

In de Afvaardiging van de Raad zetelen gewoonlijk de leden van de Permanente Vertegenwoordiging (Coreper) uit de verschillende lidstaten, die de rol hebben van ambassadeur bij de Europese Unie. De Afvaardiging bestaat uit als dusdanig uit 27 personen en beslist met gekwalificeerde meerderheid. De delegatie van het Europees Parlement bestaat ook uit 27 leden, waarvan drie permanente leden, die bij toerbeurt het co-voorzitterschap uitoefenen. De andere 24 werden aangeduid door de politieke fracties. In het algemeen neemt de delegatie van het Parlement de besluiten met consensus, maar bij een stemming, die tijdens de gehele bemiddelingsprocedure kan worden gehouden, worden de besluiten genomen met gewone meerderheid.

Vanuit praktisch oogpunt **verlopen de vergaderingen als volgt**. In een eerste fase nemen de leden van elke delegatie deel aan een voorbereidende vergadering. Vervolgens komen de twee co-voorzitters en de Commissaris in een formele "trilogie" bijeen om een algemeen zicht te krijgen op de belangrijkste punten waarover overeenstemming moet worden bereikt en om te beraadslagen over de beste manier om de problemen te benaderen tijdens de vergadering. Pas nadat deze vergadering heeft plaatsgevonden kan de eerste vergadering van het Bemiddelingscomité van start gaan.

Wanneer er een **akkoord is over een gemeenschappelijk voorstel** binnen het Comité, **wordt er een voorstel van wetgevende tekst opgesteld** en doorgestuurd naar de voorzitters van het Europees Parlement en van de Raad en ten informatieve titel ook naar het lid van de Commissie, dat deelnam aan de discussies. Indien er echter binnen de beschikbare tijd **geen akkoord over een gemeenschappelijke tekst** kan worden bereikt, dan wordt het **voorstel als verworpen verklaard**.



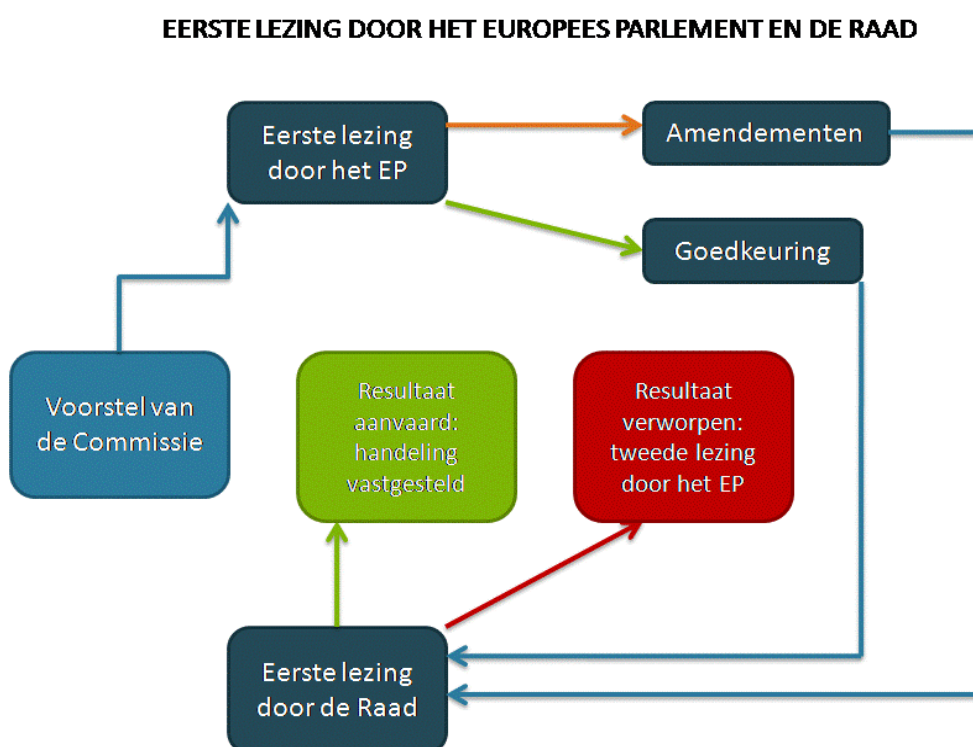
Zesde fase: derde lezing door het Europees Parlement en de Raad

De derde lezing speelt zich af binnen een termijn van zes weken, die kan verlengd worden met twee weken, mits goedkeuring van het Parlement en de Raad. Deze termijn loopt vanaf het moment van de goedkeuring van een gemeenschappelijk project, d.w.z. vanaf de dag van de ondertekening van de brief, waarmee de gemeenschappelijke ontwerp tekst aan de voorzitters van het Europees Parlement en de Raad wordt toegezonden.

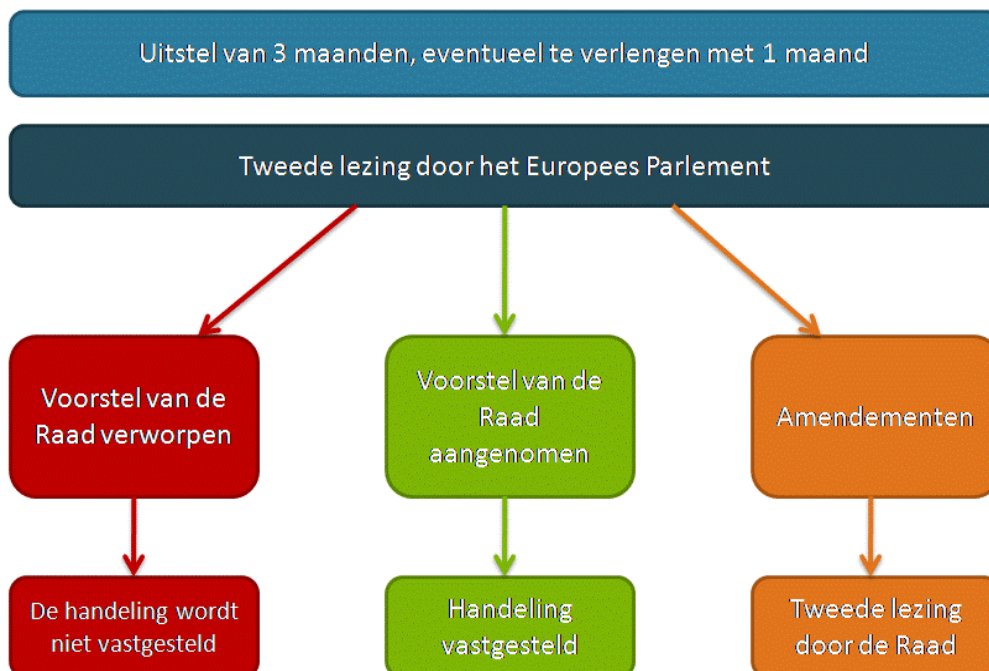
Deze derde lezing bestaat in de **adoptie van de wetgevende handeling die resulteerde uit het akkoord**. Zoals tijdens de andere fasen, stemt de Raad met gekwalificeerde meerderheid terwijl het Parlement met gewone meerderheid stemt. Wanneer **het voorstel door één van beide instellingen niet wordt goedgekeurd**, dan wordt het **voorstel als verworpen verklaard**.

De verschillende etappes in de procedure: grafische voorstelling

WETGEVINGSPROCEDURE



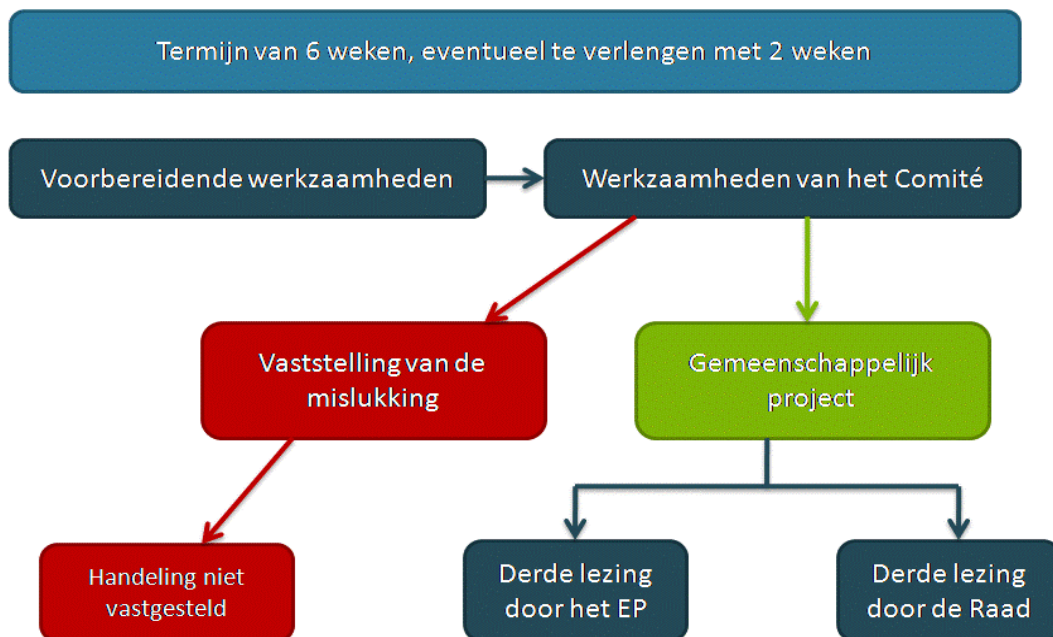
TWEEDE LEZING DOOR HET EUROPEES PARLEMENT



TWEEDE LEZING DOOR DE RAAD



VERZOENING



DERDE LEZING DOOR HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD



Wanneer tussenkomen?

In het kader van de wetgevende procedure, hebben **lobbyorganisaties** de mogelijkheid om tussen te komen op verschillende momenten.

Eerst en vooral, alvorens een voorstel van richtlijn te formuleren, richt de Commissie zich naar de *stakeholders*, of naar de partijen die belang hebben bij het onderwerp, en onder hen naar de betrokken lobbies. Dit gebeurt in de schoot van het **Europees Economisch en Sociaal Comité**. Er kunnen zich twee situaties voordoen:

- Ofwel bereiken de belanghebbenden een overeenkomst over het onderwerp, en dan engageert de Commissie zich om de suggestie als zodanig over te nemen en dit te vertalen naar een voorstel van richtlijn. Dat noemt men de **sociale dialoog**.
- Ofwel bereiken de belanghebbenden geen akkoord en dan schrijft de Commissie zelf een tekst, die rekening houdt met een evenwicht tussen de verschillende belangen. Zij geven daarna de *stakeholders* wat tijd om hierop te reageren en om hierover hun mening te geven. De Commissie is in geen enkel opzicht gebonden om met dit advies rekening te houden.

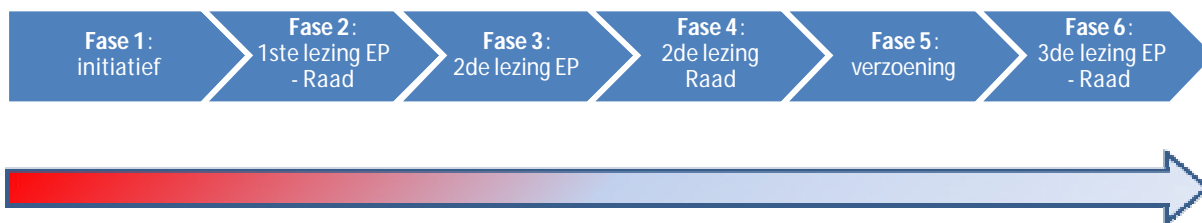
Vervolgens, zoals wij hoger vermeldden en opnieuw vanuit de bekommernis tegemoet te komen aan « het democratisch deficit » van de Europese Unie, besteedt het Verdrag van Lissabon een artikel aan de nationale parlementen, dat stelt « De nationale parlementen dragen actief bij tot de goede werking van de Unie », en dit op verschillende manieren (art. 12 VEU). Vanuit dit kader kunnen nationale parlementen adviezen formuleren op de voorstellen van de Commissie. Omdat het steeds makkelijker is om te reageren op nationaal dan op Europees niveau, gaat het hier ongetwijfeld om een meer adequate manier van interventie door de burger.

Tenslotte, tijdens de discussies en de lezingen van het Europees Parlement en van de Raad hebben de *stakeholders* een niet te verwaarlozen plaats. Zij vormen immers een drukingsgroep binnen de parlementaire commissies, die de opdracht hebben om het voorliggend probleem te onderzoeken en om hierover hun mening te geven. Dit is wat men de *audities* van de lobbygroepen bij het Europees Parlement noemt. Of er rekening wordt gehouden met hun ideeën hangt af van de sterkte van hun argumentatie.

Over het algemeen kunnen we zeggen dat lobbyorganen en andere drukings- en belangengroepen een aanzienlijke invloed kunnen hebben. Om effectief te lobbyen, is het nodig om van dichtbij elke stap in de wetgevende procedure te volgen en van zich te laten horen op het geschikte moment. Wij leggen nogmaals de nadruk op het feit dat hoe vlugger men reageert hoe groter de invloed en de impact is op de besluitvorming.

Organisaties, die niet verenigd zijn in een groep van *stakeholders*, kunnen natuurlijk ook op een minder traditionele manier van zich laten horen. In dit kader is het van het grootste belang op het juiste moment "**campagne te voeren**", d.w.z. ofwel vooraleer het voorstel van richtlijn is neergelegd door de Europese Commissie, ofwel tijdens heel de periode van de debatten in de parlementaire commissies en de stemmingen in het Europees Parlement. Omdat het Parlement de burgers vertegenwoordigt, staat het vanuit die positie des te meer open voor invloeden vanuit de maatschappij.





Afbeelding 27: Geschikte momenten voor interventie door de vrouwenbeweging

Welk is de impact van welke wetgevende tekst?

Het **Gemeenschaps- of Europees recht** wordt gekenmerkt door een onwaarschijnlijke **variatie aan wetgevende teksten** die allen een ander belang hebben. Om hierin wat klaarheid te scheppen, zetten wij hieronder de verschillende soorten van wetgevende teksten op een rijtje en lichten wij de draagwijdte ervan toe.

Eerst en vooral is er een fundamenteel verschil tussen wat men meestal het "**primaire recht**" en het "**secundaire of afgeleide recht**" noemt. Het "primaire" recht bestaat uit de verdragen waarmee de Europese Gemeenschap (EG) en de Europese Unie (EU) werden opgericht. Men spreekt van "secundair of afgeleid recht" wanneer het gaat om regels die de instellingen en organen van de Europese Unie zelf creëren.

Het primaire gemeenschapsrecht

De **oprichtingsverdragen, de verschillende toetredingsverdragen en de daaropvolgende aanvullingen en wijzigingen**, zoals daar zijn: de Verdragen van Parijs, van Rome, de Europese Akte, van Maastricht, van Amsterdam, van Nice en van Lissabon, vormen het primaire gemeenschapsrecht. De primaire wetgeving is de belangrijkste Europese wetgeving. Alle andere wetgeving, intern of extern, moet in overeenstemming zijn met de verdragen.

Het secundaire of afgeleide recht

Het afgeleid recht komt tot stand door het **Europees Parlement** en de **Raad** in toepassing van de verdragen en resulteert in 2 soorten regels: bindende en het niet-bindende.

Bindende regels

Het gaat hier om regels die gelden voor alle betrokkenen.

Richtlijnen

Richtlijnen verbinden lidstaten ertoe om **binnen een bepaalde termijn minimumdoelstellingen** te realiseren. De lidstaten beschikken hiervoor over een zekere tijd en zijn **volledig vrij** om te beslissen **op welke manier** en **in welke vorm** zij deze doelstellingen willen bereiken. Een richtlijn kan gericht zijn naar één lidstaat, naar meerdere lidstaten of naar alle lidstaten tezamen. Wanneer lidstaten er niet in slagen de Europese richtlijn voor de vastgelegde datum om te zetten in nationale wetgeving, dan kan de Europese Commissie hen voor het Hof van Justitie brengen.



Verordeningen

Zoals een richtlijn, heeft ook een verordening een dwingend karakter en wordt ze uitgevaardigd door de Europese instellingen. In tegenstelling tot richtlijnen, waarvan de omzetting in nationale wetgeving pas na een bepaalde periode moet gerealiseerd zijn, zijn verordeningen **onmiddellijk bindend** in al hun elementen en dit vanaf het moment dat zij gepubliceerd zijn in het Publicatieblad van de Europese Unie. Doel van een verordening is het verzekeren van een **uniforme toepassing van de Europese wetgeving in alle lidstaten**. Zij moeten ook voorkomen dat in bepaalde lidstaten met het Europees recht strijdige nationale wetgeving wordt toegepast.

Beschikkingen

Beschikkingen zijn besluiten die in elk land **bindend zijn voor degenen tot wie ze zich richten**. Een beschikking kan gericht zijn naar burgers, naar ondernemingen of naar lidstaten die verplicht worden iets te doen, aan wie bepaalde rechten worden toegekend en/of die verplichtingen opgelegd krijgen. Zoals in het geval van richtlijnen, is het mogelijk dat een lidstaat verplicht wordt de nationale regelgeving in positieve zin aan te passen voor haar burgers. Een individu kan echter pas aanspraak maken op deze gunstigere regelgeving nadat de lidstaat in kwestie de beschikking heeft omgezet in nationale wetgeving.

Niet bindende regels

Naast deze bindende regels, bestaan er een geheel van regels die niet juridisch bindend zijn. Het gaat **over resoluties, verklaringen, akkoorden, aanbevelingen, richtsnoeren, besluiten, gedragscodes, acties of gemeenschappelijke standpunten** die in de eerste plaats een **politiek belang** hebben. Zij vertolken het standpunt van de instelling in verband met een bepaald probleem. En zijn later richtinggevend voor het oordeel van het Hof van Justitie doordat zij de draagwijdte van de bindende regel mee verduidelijken.

De Europese Commissie brengt heel wat documenten voort die bijdragen aan de totstandkoming van de Europese normen als vrucht van dialoog met overheden, parlementariërs, beroepsorganisaties, verenigingen en lobbyorganisaties: groenboeken die het debat openen, witboeken die een oplossing voorstellen, rapporten, communiqués, wetsvoorstellen, werkprogramma's en actieplannen. Zij worden "voorbereidende handelingen" genoemd, want pas aangenomen in de loop van het besluitvormingsproces.

Het Europees Parlement, van zijn kant, neemt rapporten aan rond actuele problemen en stelt resoluties en adviezen op die uitdrukking geven aan hun standpunt.

Bronnen voor wetgeving

Op Europees niveau kan je enerzijds zoeken naar wetgeving die reeds in voege is, maar er bestaan ook instrumenten om het gehele proces van wetgeving op te volgen. Voor geldende wetgeving kan je te rade gaan in **Eur-lex**. De actuele werkzaamheden van de Europese instellingen kan je het best opvolgen via **Pre-lex**. Stappen in de parlementaire besluitvorming worden dan weer uitvoerig gerepertorieerd in **Oeil** (Legislative Observatory). We geven hieronder wat toelichting bij het zoekproces.



Eur-lex

<http://eur-lex.europa.eu/nl/index.htm>



Afbeelding 25:
Logo Eur-Lex

In Eur-lex kan je de **in de Europese Unie geldende wet- en regelgeving** raadplegen. Deze website geeft toegang tot het Publicatieblad en de wetgeving van de Europese Unie. In het midden kan je een overzicht van de actualiteit bekijken. Hier kan je via de linkerkolom op verschillende manieren zoeken. Met eenvoudig zoeken kan je algemeen zoeken (woorden, datum, auteur, trefwoord, ...), zoeken op documentnummer, zoeken op soort document en op vindplaats. Geavanceerd zoeken is er voor professionele gebruikers die al vertrouwd zijn met de Europese

wetgeving.

Daarnaast kan je ook de collecties met verdragen, internationale overeenkomsten, geldend recht/afgeleid recht, voorbereidende documenten/werkzaamheden, jurisprudentie, parlementaire vragen en de begroting bekijken. Bijzonder handig: in Eur-lex vind je de **Nederlandstalige** versie van (bijna) alle Europese wet- en regelgeving.

Prelex

<http://ec.europa.eu/prelex/apcnet.cfm?CL=nl>



Afbeelding 26: Logo Prelex

In Prelex kan je **de actuele werkzaamheden van de Europese Instellingen volgen**. Alle voorstellen en mededelingen van de Europese Commissie worden opgenomen vanaf het moment dat ze aan het Europees Parlement of de Raad worden voorgelegd. Zo kan je dus een zicht krijgen op de belangrijkste fases in het besluitvormingsproces. Je kan hier ondermeer zoeken op het stadium waarin de procedure zich bevindt, besluiten van de instellingen, namen van de betrokken personen, verantwoordelijke diensten en documentaire referenties. En dit via een eenvoudige of uitgebreide zoekopdracht.

Oeil

<http://www.europarl.europa.eu/oeil/index.jsp>

Deze databank van het **Europees Parlement** _ met enkel een Engelstalige en een Franstalige zoekinterface _ geeft **per beleidsvoorstel een analyse van de besluitvormingsprocedure**, met speciale aandacht voor de plaats van het Europees Parlement in het wetgevingsproces. De procedures worden zo beschreven dat je het verloop en de voortgang van een voorstel kan volgen, via "Factsheets". Op de startpagina kan je in de rubriek 'New procedures' zien op welke beleidsterreinen nieuwe procedures zijn opgestart.

Via "Procedures" kan je op verschillende manieren zoeken via woorden, referentie, de betrokken persoon of instelling, de lidstaten en de voortgang van de procedure. Via "Topical subjects" kan je zoeken op onderwerp. "Employment, economic and social cohesion" vind je via de subrubriek "Employment and equal opportunities".

Enkele tips

Handige zoektermen in de verschillende zoekmachines :

Nederlands: discriminatiebestrijding, gelijke kansen, gelijkheid van mannen en vrouwen, vrouwen, positieve acties, geweld, ...

Engels: gender, gender equality, women, social policy, ...



Samenvattingen van het EU recht

Samenvattingen van het EU recht (maar niet steeds geactualiseerd) kan je vinden op de site: http://europa.eu/legislation_summaries/index_nl.htm.

Ze zijn onderverdeeld in 32 thematische gebieden. Onder "Werkgelegenheid en Sociaal Beleid" is er een aparte rubriek voor gelijke kansen van vrouwen en mannen, waar je een overzicht van de verschillende onderdelen van de gelijke kansenregelgeving van de EU kan raadplegen: http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/index_nl.htm.



Europa en de lidstaten: hoe verloopt de uitwisseling?

Europa zijn wij. De Europese Raad is samengesteld uit ministers van de EU-lidstaten. Standpunten die naar voor worden gebracht tijdens Raadsvergaderingen worden in diplomatieke en regeringskringen voorbereid. Sinds het Verdrag van Maastricht (1992) kunnen ook deelstaatministers hun lidstaat vertegenwoordigen in de Raad op terreinen waarvoor zij bevoegd zijn. Concreet betekent dit dat bijvoorbeeld de Vlaamse minister van Onderwijs namens België in de Raad kan zetelen om er het overeengekomen Belgisch standpunt te verdedigen. Anderzijds dienen parlementen controle uit te oefenen op de standpunten die de ministers innemen tijdens de Raadsvergaderingen. In dit hoofdstukje gaan wij na hoe de wisselwerking verloopt tussen België en tussen de gefedereerde entiteiten en Europa. Verder laten wij u kennis maken met IPEX, de databank met standpunten over Europese wetgeving ingenomen door parlementen uit de verschillende Europese lidstaten.

Doorstroming België-Europa

Op regerings- en diplomatiek niveau:

De Directie-Generaal voor Europese Zaken en Coördinatie (DGE)

http://diplomatie.belgium.be/nl/over_de_organisatie/organogram_en_structuur/e/

De federale instelling die de uitwisseling tussen Europa en België garandeert is de **Directie-Generaal voor Europese Zaken en Coördinatie (DGE)** van de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. DGE bereidt het Europese beleid van België voor en doet de follow-up ervan. Het is de taak van DGE ervoor te zorgen dat België een eenstemmig standpunt inneemt op Raadsvergaderingen.

Om een eenstemmig standpunt te bereiken organiseert de cel gelijknamige DGE's, **coördinatievergaderingen** met vertegenwoordigers van alle beleidsniveaus uit België. Tijdens deze vergaderingen worden de **Belgische standpunten** over de materies op de agenda van de volgende Raadsvergadering voorbereid. De coördinatievergaderingen van DGE vinden plaats **voor elke Raadszitting**. Wanneer er tijdens een DGE-vergadering geen overeenkomst wordt bereikt tussen de aanwezigen zal de bevoegde minister zich moeten onthouden tijdens de zitting van de Raad.

De DGE heeft naast een coördinatie-secretariaat ook een "**Cel Communicatie**". De "Cel Communicatie" houdt zich bezig met de opvolging van de inter-institutionele samenwerking tussen België en de Europese instellingen. Ze verzamelt en verspreidt informatie over de Belgische infoactiviteiten met betrekking tot het Europees niveau. Hier worden de Belgische mededelingen met betrekking tot Europa bekend gemaakt en ze communiceert ook het pedagogisch materiaal over Europa. Ter voorbereiding van het Belgisch voorzitterschap van de EU werd er ook een "**Cel Voorzitterschap**" en een "**Cel Maatschappelijk middenveld**" opgericht. De "Cel Voorzitterschap" zal de algemene richtlijnen voor alle federale departementen en, voor een aantal bevoegdheden, de gedecentraliseerde organen uitstippelen. Tijdens het voorzitterschap zal ze de grote vergaderingen organiseren. *De "Cel Maatschappelijk middenveld" moet ervoor zorgen dat het Europees project voor de burger aantrekkelijk en toegankelijk wordt. Een van haar taken zal erin bestaan om ontmoetingen te organiseren met het maatschappelijk middenveld zodanig dat deze kunnen worden geraadpleegd.*

Raadpleging van het middenveld:

<http://1229.africa.fgov.be/files/active/0/Raadpleging%20van%20het%20maatschappelijk%20middenveld.doc>.



Op vlak van gelijke kansen worden heel wat zaken voorbereid door het (federaal) **Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen**. Doordat het vaak dezelfde personen zijn die rond het thema "gendergelijkheid" moeten samenwerken op federaal en regionaal niveau, wordt er ook vaak op een **informele manier** informatie doorgestuurd of verzameld (zonder een coördinatievergadering van de DGE). Dit is het geval wanneer er bijvoorbeeld een klein rapport wordt opgesteld en men niet echt een Belgisch standpunt opmaakt.

De bedoeling van de DGE vergadering is om ook de **koepelorganisaties uit vrouwenbeweging** hierbij te betrekken en te consulteren over Europese materies. In werkelijkheid worden ze eerder achteraf op de hoogte gebracht.

De Permanente Vertegenwoordiging van België bij de Europese Unie

<http://www.diplomatie.be/belgoeuropnl/default.asp>

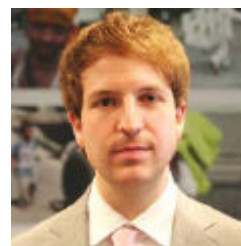
Het werk van de Ministerraden wordt voorbereid door het **Coreper**, het comité van de permanente vertegenwoordigers en adjunct permanente vertegenwoordigers van alle lidstaten bij de Europese Unie. Het Coreper bestaat uit twee onderdelen, Coreper II met de permanente vertegenwoordigers en Coreper I met hun adjuncten.

De Belgische Permanente Vertegenwoordiging is de **dagdagelijkse link tussen de Belgische overheid en de Europese instellingen**. Zij is de stem van België in Europa en vertolkt de Belgische belangen bij de voorbereidingen van de standpunten voor de Raad. Qua structuur is de Permanente Vertegenwoordiging een afspiegeling van de Belgische staatsstructuur en vertegenwoordigt ze de betrokken federale overheidsdiensten, alsook verschillende departementen van de gewesten en de gemeenschappen. De PV werkt samen met de andere lidstaten van de Europese Unie, het Europees Parlement en de Europese Commissie op tal van domeinen van het Europees beleid.

Vertegenwoordigers voor gelijke kansen in Coreper I zijn **Annemie Pernot** (federaal niveau) en **Fabian Dominguez** (Vlaams niveau). Het Waals Gewest, de Franse Gemeenschap, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Duitstalige Gemeenschap hebben geen specifieke vertegenwoordiger voor gelijke kansen.



Afbeelding 28: Annemie Pernot



Afbeelding 29: Fabian Dominguez



De Staatssecretaris voor Europese Zaken, toegevoegd aan de Minister van Buitenlandse Zaken

De omzetting van Europese richtlijnen naar Belgisch recht is een van de taken van de Staatssecretaris voor Buitenlandse Zaken, belast met de Voorbereiding van het Europese Voorzitterschap, toegevoegd aan de Minister van Buitenlandse Zaken. Actueel is dit Olivier Chastel. Zijn werkgebied strekt zich uit van het federale niveau, zijnde de Ministerraad, over het inter-federale niveau, bijvoorbeeld het Overlegcomité. Sinds 2002 worden tweemaandelijks vergaderingen gehouden met de Europese coördinatoren ("eurocoördinatoren") van de verschillende federale departementen en de gedecentraliseerde overheden.

Om het traject van de omzetting van Europese naar Belgische/regionale regelgeving toegankelijk te maken, onderhouden de ambtenaren van Buitenlandse Zaken de databank **Eurtransbel**, http://www.fedict.belgium.be/nl/informatisering_staat/voor_administratie/Eurtransbel/.

Op parlementair niveau:

Het Federaal Adviescomité voor Europese Aangelegenheden

http://www.dekamer.be/kvocr/showpage.cfm?section=/pri/europe&language=nl&story=comitee.xml&rightmenu=right_pr

Het Adviescomité op federaal niveau heeft een *bipolaire structuur*. Het **Adviescomité voor Europese Aangelegenheden** van de **Kamer** en is samengesteld uit 10 Kamerleden en 10 Belgische leden uit het Europees Parlement. Het **Federaal Adviescomité voor de Europese Aangelegenheden** van de **Senaat** is samengesteld uit het Adviescomité van de Kamer en 10 Senaatsleden. Het Adviescomité in de Kamer werd opgericht in 1985 met de bedoeling om het parlementaire niveau meer te betrekken bij de controle over de Europese besluitvorming. In 1995 werd de bipolaire structuur geïnstalleerd om de parlementaire controle nog te versterken.

Het Adviescomité moet de parlementaire controle op Europese besluitvorming verhogen, de omzetting van de Europese richtlijnen in Belgische wetgeving realiseren, de inbreng en stellingname van de regering tijdens een Europese top en Europese raadsvergaderingen opvolgen, de vaste commissies informeren en adviezen verlenen. Lees meer over de **taken** van het Adviescomité: http://www.dekamer.be/kvocr/pdf_sections/pri/europe/TAKEN.doc.pdf.

Het Adviescomité wordt ook **actief betrokken bij de voorbereiding van de Europese Raad**, die in principe 4 keer per jaar vergadert. In de aanloop naar de Europese Raad komt de Eerste Minister naar het Adviescomité om de parlementsleden op de hoogte te brengen van wat er besproken zal worden tijdens de Europese Top. De parlementsleden kunnen het standpunt van hun partij uiteenzetten en aan de minister vragen om daarmee rekening te houden. Na afloop van de Top komt de eerste minister weer naar het Adviescomité om verslag uit te brengen.

Samenstelling van het bipolaire Adviescomité:

http://www.dekamer.be/kvocr/pdf_sections/pri/europe/COMPOSITION%20SAMENSTELLING%2011%20OKT%202010.pdf

http://www.senate.be/www/?Mlval=/index_senate&MENUID=25200&LANG=nl



Europromotoren en het parlementair werk in de parlementaire commissies

Binnen de vaste commissies worden **europromotoren** aangewezen. Elke vaste commissie heeft haar eigen europromotor en deze heeft de taak Europese aangelegenheden maandelijks op de agenda van de betrokken commissie te zetten. De **europromotor voor gelijke kansen** op federaal niveau (Kamer) is **Colette Burgeon** (PS).

Kamerleden kunnen ook **ministers ondervragen door mondelinge of schriftelijke vragen te stellen**. Die controletaak geldt ook voor Europese aangelegenheden. De Belgische ministers nemen immers deel aan de Europese besluitvorming als leden van de Raad (van ministers). En de ministers van de lidstaten moeten het EU-beleid ook grotendeels uitvoeren. De parlementariërs kunnen de ministers om informatie vragen of ter verantwoording roepen.

Parlementsleden oordelen ook over de **subsidiariteit** en de **evenredigheid** van de Europese wetgeving. Via de subsidiariteitstoets verifiëren ze of Europa wel het meest geschikte niveau is om een bepaalde aangelegenheid te regelen. De evenredigheidstoets houdt in dat wordt nagegaan of het optreden van Europa in verhouding staat tot het probleem dat wordt aangepakt.

De informatiestroom tussen Europa en de parlementen in de lidstaten via IPEX

<http://www.ipex.eu>

De **IPEX-databank** heeft tot doel de wisselwerking tussen de Europese en de regelgeving in de verschillende lidstaten zichtbaar te maken en de communicatie tussen de parlementen te intensifiëren. De databank bevat een overzicht van alle documenten van de Commissie vanaf 2006 met een link naar de commissies of naar de procedures in de verschillende lidstaten, die dat bepaalde document bespraken of behandelden. De IPEX-databank wordt vooral gevoed door het nationale niveau. Parlementen oordelen zelf welke documenten zij opladen. IPEX bevat daarnaast een kalender van ontmoetingen tussen parlementen.

Doorstroming Gemeenschappen – Europa

Sinds de gemeenschappen in de jaren negentig de bevoegdheid kregen om zelf een buitenlands beleid te voeren, ontwikkelden deze eigen functies en diensten om deze taak te realiseren. Zo beschikken de deelstaten over een regionale vertegenwoordiging bij de Permanente Vertegenwoordiging van België.

Wel stellen wij vast dat de uitbouw van de structuren voor de opvolging van het Europees beleid verschilt per regio en dit zeker voor wat betreft gelijke kansen en voor wat betreft de aandacht voor Europa op het parlementair niveau en de relatie met het middenveld.

In België zijn naast de federale staat ook de gewesten en gemeenschappen verantwoordelijk voor een correcte en tijdige omzetting van Europese richtlijnen, voor zover deze op hun interne bevoegdheden betrekking hebben.

Alle regio's in België zijn lid van de *Conferentie van de Europese Regionale Wetgevende Assemblies (CALRE)*, http://www.calrenet.eu/download/History_NL.pdf, dat in 1997 opgericht werd als een overlegplatform dat zijn stem kan laten horen bij beslissingen die op het Europees niveau genomen worden en verschillende regionale vergaderingen met wetgevende bevoegdheid groepeerd.



Vlaanderen

Vlaanderen beschikt over een sterk ontwikkelde structuur om de doorstroming van informatie vanuit en naar Europa te garanderen. De *Vlaamse minister-president* treedt op als minister van Buitenlandse Zaken en de *Vlaamse Vertegenwoordiging binnen de Permanente Vertegenwoordiging (PV) van België (VVPV)* werd in de beginjaren negentig in het leven geroepen. Op parlementair niveau zorgen de *Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking, europromotoren* binnen de vaste parlementaire commissies en de Dienst Europa in Vlaanderen voor informatie-uitwisseling en opvolging van het Europees beleid. In 1995 werd *Vleva, het Vlaams-Europees Verbindingsagentschap* opgericht met de taak het Vlaamse middenveld en de Vlaamse overheden (lokaal en regionaal) zo goed mogelijk te informeren over Europese dossiers en financieringsmogelijkheden. De "Gezinsbond" is lid van Vleva, de vrouwenbeweging heeft geen vertegenwoordiging binnen deze organisatie.

"**Gendergelijkheid binnen het Europees beleid**" krijgt in Vlaanderen aandacht zowel op het **diplomatieke** als op het **parlementaire** niveau. Binnen de Vlaamse Vertegenwoordiging bij de Permanente Vertegenwoordiging van België bij de Europese Unie is *Fabian Dominguez* (zie ook hoger) verantwoordelijk voor dit thema. Vanwege de rechtstreekse band van de VVPV met de Vlaamse administratie, wordt de vrouwenbeweging aangemaand om haar Europese standpunten duidelijk te kennen te geven bij de *Cel Gelijke Kansen Vlaanderen*, <http://www.gelijkekansen.be>. Deze weg biedt de vrouwenbeweging de meeste garantie om op Europees niveau effectief invloed te kunnen uitoefenen. In het Vlaams Parlement is *Boudewijn Bouckaert* de europromotor in de Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen.

Nuttige adressen:

Departement Internationaal Vlaanderen

<http://iv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?fid=466>

Vlaamse Permanente vertegenwoordiging

<http://iv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?fid=452>

Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden van het Vlaams Parlement en Internationale Samenwerking

<http://www.vlaamsparlement.be/Proteus5/showCommissieSamenstelling.action?id=560541>

http://www.vlaamsparlement.be/vp/commissies/commissie_buitenlandse_handel.html

Dienst Europa in Vlaanderen

http://www.vlaamsparlement.be/vp/informatie/diensteuropa/dienst_europa.html

Vleva, Vlaams-Europees Verbindings agentschap Uw snelweg naar Europa

<http://www.vleva.eu/>

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

In Brussel werd de Directie Externe Betrekkingen werd opgericht om het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tot een samenhangend buitenlands beleid te ontwikkelen. Daarnaast heeft het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een *eigen vertegenwoordiging bij de Permanente Vertegenwoordiging van België bij de Europese Unie*. Omdat Brussel een apart statuut heeft in Europa, heeft de Brusselse



Regering in 1991 het "Verbindingsbureau Brussel-Europa" opgericht. Op parlementair niveau behandelt de *Commissie voor de Financiën, Begroting, Openbaar Ambt, Externe Betrekkingen en Algemene Zaken* Europese aangelegenheden. Brussel participeert ook in de *Conferentie van de Voorzitters van de Parlementen van de Hoofdstedelijke Regio's van de Europese Unie* waarin vijf hoofdstedelijke regio's van de Europese Unie met wetgevende bevoegdheid bijeenkomen om kwesties van gemeenschappelijk belang te bespreken.

Meer informatie:

Directie Externe Betrekkingen

http://www.bruxelles.irisnet.be/nl/region/region_de_bruxelles-capitale/bruxelles_internationale/relations_exterieures/direction_generale_des_relations_exterieures.shtml

Brusselse Permanente Vertegenwoordiging

http://www.brussel.irisnet.be/nl/region/region_de_bruxelles-capitale/bruxelles_internationale/relations_exterieures/representation_permanente.shtml

Verbindingsbureau Brussel-Europa

http://www.brussel.irisnet.be/nl/region/region_de_bruxelles-capitale/bruxelles_europeenne/bureau_de_liaison_bruxelles_europe.shtml; <http://www.vbbe.be>

Commissie voor de Financiën, Begroting, Openbaar Ambt, Externe Betrekkingen en Algemene Zaken

http://www.parlbruparl.irisnet.be/composition_com/comprb.pdf

Conferentie van de Voorzitters van de Parlementen van de Hoofdstedelijke Regio's van de Europese Unie

<http://www.parlbruparl.irisnet.be/content/view/475/lang,nl/>

Het Waals Gewest / de Franse Gemeenschap

In tegenstelling tot de twee andere regio's, is er in de schoot van de Waalse Regering geen minister voor Buitenlandse Zaken. Dit wil echter niet zeggen dat de Waalse Regio niet zou deelnemen aan de internationale betrekkingen. In 1996 ondertekende de Waalse Regio immers een samenwerkingsakkoord met de Franse Gemeenschap dat resulteerde in een gezamenlijk optreden van de beide entiteiten op het gebied van buitenlands beleid. Afgevaardigden van het Gewest en de Gemeenschap opereren vanuit hetzelfde gebouw en staat onder eenzelfde gezag. Het Waalse Gewest neemt via deze bias zijn internationale verantwoordelijkheden op. Het Waals Gewest kan wel zetelen in de Raad van de Europese Ministers. Op parlementair niveau, volgt de *Commission des Affaires générales, de la Simplification administrative, des Fonds européens et des Relations internationales* de betrekkingen met het Europese niveau op. In de schoot van de Franse Gemeenschap, buigt de *Commission des Relations internationales et des Questions européennes, des Affaires générales et du Règlement, de l'Informatique, contrôle des communications des membres du Gouvernement et des dépenses électorales* zich over Europese aangelegenheden.

Meer informatie :



Commission des Affaires générales, de la Simplification administrative, des Fonds européens et des Relations internationales

<http://parlement.wallonie.be/content/default.php?skip=&tri=com&nrow=50&id=61&p=01-04-00&com=Commission+des+Affaires+g%C3%A9n%C3%A9rales%2C+de+la+Simplification+administrative%2C+des+Fonds+europ%C3%A9ens+et+des+Relations+internationales> .

Commission des Relations internationales et des Questions européennes, des Affaires générales et du Règlement, de l'Informatique, contrôle des communications des membres du Gouvernement et des dépenses électorales

http://www.pcf.be/ROOT/PCF_2006/public/composition_parlement/commissions/R_I_/attributions.dbt.html



Nieuwe paden om de stem van de vrouwenbeweging te laten horen?



Europa wil democratischer worden en erop toezien dat zowel middenveldorganisaties als individuen zich betrokken voelen bij Europa en het Europese beleid mee bepalen. Hiertoe nam Europa enkele initiatieven gebruik makend van de nieuwe technologieën en sociale netwerkmogelijkheden. Dienen er zich hier dan geen nieuwe mogelijkheden aan om de stem van de vrouwenbeweging te laten horen?

Afbeelding 30: Logo van "Uw stem in Europa" op de website van de EC

Uw stem in Europa

http://ec.europa.eu/yourvoice/index_nl.htm

Onder het motto "Uw stem in Europa" wil de Europese Commissie dat burgers hun stem kunnen laten horen over de beleidsvorming in de EU. Burgers, maar ook bedrijven, sociale organisaties en andere belanghebbenden krijgen de mogelijkheid om hun standpunt over bepaalde nieuwe beleidsinitiatieven kenbaar te maken. Op discussiedocumenten zoals Groenboeken of sommige Witboeken kan het brede publiek tegen een vastgestelde datum reageren. Maar ook over andere documenten, verslagen of beleidsplannen worden soms raadplegingen georganiseerd, vaak via internet.

De website Uw stem in Europa geeft drie manieren om op een online manier de politieke discussie te beïnvloeden, namelijk via:

- raadplegingen: geef uw mening over het EU-beleid en help de koers te bepalen;
- discussies: discussieer mee over de belangrijkste actuele onderwerpen of chat met de leiders van de EU;
- andere tools: ontdek andere manieren waarop u uw stem in Europa kunt laten horen.

In de "raadplegingen" en "discussies" kan men zich mengen als individu of als belangenorganisatie. In dit laatste geval, moet de organisatie worden geregistreerd. De Raadplegingen zijn geordend volgens thema. **Gelijke kansen** is één hiervan. De voorbije periode (tot 15-11-2010) leep er een online discussie over "anti-discriminatie", namelijk "Green Paper towards adequate, sustainable and safe European pension systems".

Bij "andere tools" word je uitgenodigd om rechtstreeks in contact te treden met een Europarlementariër, of met de vertegenwoordiger van uw land bij het Economisch Sociaal Comité (ESC) of het Comité van de Regio's. Een blik op de ledenlijst van het ESC, leert je dat enkel werknemersorganisaties en vakbonden lid zijn. Andere middenveldorganisaties ontbreken.



Andere initiatieven om Europa je mening te kennen te geven

Ook moderne communicatiemiddelen worden ingezet om de kloof tussen het Europese beleid en de burger te verkleinen. Zo zijn de belangrijke Europese instellingen present op **Facebook** en onderhouden eurofunctionarissen een **eigen blog**, waarop je reacties kwijt kan. Andere initiatieven zijn ondermeer **openbare raadplegingen**, het **indienen van verzoekschriften** en het **Europees burgerinitiatief**.

Meer info: http://europa.eu/take-part/consultations/index_nl.htm.



Nuttige bronnen voor informatie

Vanwege de Europese instellingen

Vanwege de Europese Commissie

De Europese Commissie doet voorstellen voor nieuwe wetgeving, voor actieprogramma's, groen- of witboeken enz. In de meeste gevallen wordt een voorstel eerst aangekondigd, maar soms alleen in een toespraak van een Commissaris. Hoewel voorstellen formeel nooit onverwacht komen, is het niet eenvoudig om steeds tijdig geïnformeerd te zijn.

Een aantal tips:

1. Bezoek regelmatig de **website van het Directoraat-generaal Werkgelegenheid, Sociale Zaken en Gelijke Kansen**

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=418&langId=nl>

Deze website geeft een actueel en volledig overzicht over de aandachtspunten van de Europese Commissie op het terrein van gendergelijkheid. De informatie is gestructureerd rond 9 thema's: beloningsverschillen tussen vrouwen en mannen; Europees Instituut voor gendergelijkheid; uitwisselen van goede praktijken; uw rechten en plichten; gender mainstreaming; strategie 2010-2015, netwerken van deskundigen; de man-vrouwbalans in de besluitvorming en Statistieken en indicatoren. Elk onderdeel is anders opgebouwd maar u vindt steeds een korte stand van zaken, recente en belangrijke e-documenten en databanken en andere nuttige informatie.

2. Abonneer je op de (Engelstalige versie van de) "**Social Europe e-newsletter**" van DG Werkgelegenheid, Sociale Zaken en Gelijke Kansen. Deze nieuwsbrief is niet voorhanden in het Nederlands. Je kan hier aanstippen dat je geïnteresseerd bent in het thema "gendergelijkheid", <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=371>.

3. Kijk regelmatig op **RAPID Press Releases**. Selecteer het thema "Employment, social affairs, inclusion", <http://europa.eu/rapid/>.

4. Kijk regelmatig in de **newsroom** van http://ec.europa.eu/justice/news/intro/news_intro_en.htm.

5. Schrijf je in op het **EC Equality news** via LinkedIn, <http://www.linkedin.com/groups?gid=2358277>.

6. Abonneer je op de **RSS-nieuwsfeeds** van de Europese Commissie, thema Werkgelegenheid en sociale zaken http://ec.europa.eu/news/index_nl.htm of word fan van de Europese Commissie op **Facebook**, <http://www.facebook.com/pages/EC-equalitynews/131089869548>.

Vanwege het Europees Parlement

De activiteiten van het Europees Parlement voor het thema gendergelijkheid zijn goed op te volgen via de **websites van de parlementaire commissies**:

- **Rechten van de Vrouw en Gendergelijkheid**,

<http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/homeCom.do?language=NL&body=FEMM>

- **Mensenrechten**,

<http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/homeCom.do?language=NL&body=DROI>.



Een aantal tips:

1. Bekijk op de **welkomspagina's** van de Commissies steeds het onderdeel "**Niet te missen**" met brandend actuele informatie (stemmingen, toekomstige hearings, ...).

2. Abonneer je op de **RSS-nieuwfeeds** van het Europees Parlement,
http://www.europarl.europa.eu/tools/rss/default_nl.htm.

U kan uw abonnement beperken tot bepaalde typen van informatie: persberichten, background, briefings van de plenaire vergaderingen, agenda,... of wordt fan van het Europees Parlement op Facebook, <http://www.facebook.com/europeanparliament>.

3. Schrijf je in op de **Nieuwsbrief van de Commissie FEMM** (Engels) om op te hoogte te blijven van de activiteiten van de Commissie Rechten voor de Vrouw en Gendergelijkheid,
<http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/publicationsCom.do?jsessionid=DD0A054308E1792F2DE5D99211E1BEC2.node2?language=EN&body=FEMM>.

4. Schrijf je in op de **Nieuwsbrief van de Commissie DROI** (Engels) om op te hoogte te blijven van de activiteiten van de Commissie Mensenrechten,
<http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/publicationsCom.do?language=NL&body=DR OI>.

5. Maak een **gebruikersprofiel** aan bij het Europees Parlement om op regelmatige tijdstippen via mail geïnformeerd te worden over de parlementaire activiteiten (zoals vragen en antwoorden) rond thema's van jouw keuze,

<https://www.secure.europarl.europa.eu/RegWeb/application/registre/secured/maillingListProfile.faces?language=nl&previousForm=template&choix=new>.

6. **Goedgekeurde teksten** kom je op het spoor via "Aangenomen teksten",
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=20100909&secondRef=TOC&language=NL>.

Vanwege de Europese Raad

Enkele tips:

1. Volg de Raadsvergaderingen "**live**" (ENG), <http://video.consilium.europa.eu/index.php?lang=EN>.

2. Raadpleeg informatie (webcast en persberichten) over de **laatste Raadsvergaderingen** via het onderdeel Raadszittingen. U gaat dan naar het venster van EPSCO,
<http://www.consilium.europa.eu/App/TransparencyCouncil/default.aspx?lang=nl&cmsid=1119>.

3. Volg actuele besluiten, standpunten, mededelingen, ... van de Raad op het gebied van gendergelijkheid via **Mededelingen aan de pers**,

<http://www.consilium.europa.eu/App/newsroom/loadbook.aspx?BID=79&LANG=3&cmsid=351>.

Verfijnen van de informatie kan door in de index rechts op de pagina de Raad Werkgelegenheid, Sociaal Beleid, Gezondheid en Consumentenbescherming aan te klikken.

4. Meld je aan bij de **mailinglijst** van de Raad, zodat u per mail op de hoogte wordt gehouden van de Raadsactiviteiten,

<http://www.consilium.europa.eu/App/listserv/default.aspx?comand=disclaimer&id=382&lang=NL>.



5. Abonneer je via **RSS-nieuwsberichten** voor het beeldmateriaal.
6. Doorzoek **documenten** van de Raad via "Zoeken in de Raadsdocumenten",
<http://www.consilium.europa.eu/showpage.aspx?id=549&lang=NL>.

Vanwege het middenveld

Abonneer je op:

1. **RCE Newsletter**, de nieuwsbrief van **Women Citizens of Europe Network**,
<http://www.redciudadanas.org> .
2. **Newsletter** van de **Europese Vrouwenlobby**,
<http://www.womenlobby.org/spip.php?page=newsletter&lang=en>.
3. Consulteer de informatiekanalen van de **Europese Vrouwenlobby**:
 - website: <http://www.womenslobby.eu>
 - Facebook: <http://www.facebook.com/pages/European-Womens-Lobby/169340673246>
 - RSS-nieuwsberichten: <http://www.womenslobby.eu/spip.php?page=backend&lang=en>
 - Twitter: <http://twitter.com/EuropeanWomen>.
4. Consulteer de website van **WIDE, Women's in Development Europe**,
<http://www.wide-network.org/>.
5. Volg de beleidsontwikkelingen via **Elektra** op de website van Amazone,
<http://www.amazone.be/spip.php?rubrique148>.

Toemaatje

- Ontwikkelingen in het Europese beleid worden goed opgevolgd en uitvoerig toegelicht op de Nederlandse website "**Europa nu**", <http://www.europa-nu.nl>.
- Interessante bronnen op de **website van Amazone**:
 - Beleidsorganen in België:
<http://www.amazone.be/spip.php?rubrique47&lang=nl>
 - Gelijkekansensactoren in de EU-landen:
<http://www.amazone.be/spip.php?rubrique74&lang=nl>
 - Opvolging van het emancipatiebeleid in België, Europa en internationaal via **Elektr@**,
<http://www.amazone.be/spip.php?rubrique148>
 - Publicaties in verband met het genderbeleid in Europa en de Europese lidstaten vind je in de catalogus van het Amazone Informatiecentrum, <http://db.amazone.be/catalogus>. Wij geven hieronder een voorsmaakje.



Een selectie uit de collectie van het Amazone Informatiecentrum

Ending female genital mutilation: a strategy for the European Union institutions / END FGM - European campaign. - Brussels: END FGM, 2010. - 39 p.: ill.
genitale verminking / E.U. / preventie / EU-landen
Ligplaats: 11/10/B/1

Ethnic minority and Roma women in Europe: a case for gender equality ? / Marcella Corsi... [et al.] ; Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities. - Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2010. - 154 p.: tabl. - ISBN 978-92-79-12981-0
emancipatiebeleid / minderhedenbeleid / integratie / E.U. / etnische minderheidsgroepen / onderzoeksrapport / EU-landen
Ligplaats: 19.1/10/B/1_EN

European gender equality law review / European Network of Legal Experts in the Field of Gender Equality. - [S.l.]: European Commission. Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities. - (European Commission. Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities. Unit EMPL/G/2. Theme Equality, Action against Discrimination: legal questions). - 2x per jaar. - Deze publicatie is van 1995 tot 2009 te vinden in elektronische vorm op de website van de Europese Commissie: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=641&langId=en>; (2010)1 is het eerste exemplaar dat in papieren vorm wordt uitgegeven.
emancipatiebeleid / E.U. / netwerken / wetgeving / EU-landen
Ligplaats: DP/B/14_EN

From Beijing to Brussels: an unfinished journey: the European Women's Lobby Beijing +15 report on the activities of the European Union = Pekin Bruxelles: un voyage inachevé: rapport Pekin +15 du Lobby Européen des Femmes sur les activités de l'Union Européenne / Lobby Européen des Femmes / European Women's Lobby. - Bruxelles: Lobby Européen des Femmes, 2010. - 17 p.
emancipatiebeleid / E.U. / VN / vrouwenbeweging / wereldvrouwenconferenties / 2010-2019
Ligplaats: 05.23.1/10/B/2_FR/EN

Report on equality between women and men 2010. - Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2010. - 50 p.: tabl., graph., ann. - ISBN 978-92-79-14219-2
emancipatiebeleid / duurzame ontwikkeling / gelijke beloning / herverdeling / E.U. / geweld / wetgeving
Ligplaats: 05.23.1/10/B/1_EN (2 ex.)
Ligplaats: 05.23.1/10/B/1_FR

Beijing +15: the platform for action and the European Union / Ministry for Integration and Gender Equality in Sweden. - [Stockholm]: Ministry for Integration and Gender Equality, 2009. - 179 p.
emancipatiebeleid / emancipatieprojecten / gender mainstreaming / E.U. / wereldvrouwenconferenties / verslag [vormaanduiding] / EU-landen
Ligplaats: 05.23.1/09/B/3_EN

Doorbreken genderstereotypen en geef talent een kans: toolkit "Doorbreken van genderstereotypen - Een goed bedrijf opbouwen: tips en hulpmiddelen voor slimme managers" / Internationaal Opleidingscentrum van de Internationale Arbeidsorganisatie ; Associatie van de Europese Kamers van Koophandel en Industrie. - [Brussel]: Europese Gemeenschappen, 2009. - 85 p. - ISBN 978-92-9049-512-3. - Publicatie besteld door de Europese Commissie in het kader van het



contract "Bewustmaking van bedrijven omtrent het bestrijden van genderstereotypen". Voor meer informatie: <http://www.businessandgender.eu/nl>.

arbeidsomstandigheden / bedrijven / personeelsbeleid / gelijke behandeling / E.U. / bedrijfsopleidingen / ouderschapsverlof / stereotypering / handboek / EU-landen

Ligplaats: 07.1/09/B/4_FR

Ligplaats: 07.1/09/B/4_NL

EU rules on gender equality: how are they transposed into national law ? / Sacha Prechal, Susanne Burri ; European Commission. - Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2009. - 39 p. - ISBN 978-92-79-12975-9

gelijke behandeling / E.U. / positieve actie / arbeidsrecht / internationaal recht / sociale zekerheid / EU-landen

Ligplaats: 07.11.1/09/B/1

Europe for women / European Commission, Directorate-General for Communication. - Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2009. - 19 p.

arbeid / emancipatiebeleid / gender mainstreaming / gezondheid / E.U. / geweld

Ligplaats: 05.22.4/09/C.BE/1_EN

European non-discrimination law: comparative perspectives on multidimensional equality law / Dagmar Schiek and Victoria Chege [eds.]. - London: Routledge-Cavendish, 2009. - 419 p. + bibl. - ISBN 978-0-415-45722-4

emancipatiebeleid / E.U. / recht / intersectionaliteit / wetgeving

Ligplaats: 05.23.1/09/B/1_EN

The gender challenge in research funding: assessing the European national scenes / European Commission. Directorate-General for Research. - Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2009. - 130 p. - ISBN 978-92-79-10599-9

specifiek beleid / wetenschappelijke beroepen / bètawetenschappen / E.U. / sociale wetenschappen / statistiek [vormaanduiding] / EU-landen

Ligplaats: 13/09/B/2_EN

Gender segregation in the labour market: root causes, implications and policy responses in the EU / Francesca Bettio, Alina Verashchagina ; European Commission. - Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2009. - 111 p. - ISBN 978-92-79-12435-8

arbeidsmarkt / beroepssegregatie / beroepen / E.U. / statistiek [vormaanduiding] / EU-landen

Ligplaats: 07.1/09/B/6_EN

International perspectives on positive action measures: a comparative analysis in the European Union, Canada, the United States and South Africa / European Commission. Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities. - Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2009. - 72 p. - ISBN 978-92-79-11156-3

E.U. / positieve actie / onderzoeksrapport / Canada / Verenigde Staten / Zuid-Afrika / EU-landen

Ligplaats: 07.11.1/09/B/2_FR

Ligplaats: 07.11.1/09/B/2_EN

Media4Diversity: taking the pulse of diversity in the media: a study on media and diversity in EU member states and 3 EEA countries / European Commission. Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities. - Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2009. - 98 p. + cd-rom. - ISBN 978-92-79-12419-8



anti discriminatie / diversiteit / E.U. / media / onderzoeksrapport / IJsland / Noorwegen / Liechtenstein

Ligplaats: 15/09/C.LU/1_FR

Ligplaats: 15/09/C.LU/1_EN

Monitoring progress towards gender equality in the sixth framework programme: synthesis report / *European Commission*. - Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2009. - 45 p. - ISBN 978-92-79-12995-7

specifiek beleid / beroepen / wetenschappelijke beroepen / bètawetenschappen / E.U. / technologie / verslag [vormaanduiding]

Ligplaats: 13/09/B/1_EN

The provision of childcare services: a comparative review of 30 European countries / *Janneke Plantenga, Chantal Remery* ; *European Commission. Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities*. - Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2009. - 84 p. - ISBN 978-92-79-12007-7

overheidsbeleid / E.U. / kinderopvang / voorzieningen / onderzoeksrapport / EU-landen

Ligplaats: 07.14.2/09/B/1_EN

Report on equality between women and men 2009. - Luxembourg: Office for Official Publications of the European communities, 2009. - 40 p.: tabl., graph., ann. - ISBN 978-92-79-07961-0. - Document gebaseerd op COM(2009) 77 def en SEC(2009) 165

emancipatiebeleid / duurzame ontwikkeling / gelijke beloning / E.U. / opvoeding / werkgelegenheid / wetgeving

Ligplaats: 05.23.1/09/B/2_FR

Ligplaats: 05.23.1/09/B/2_EN

The role of NGOs and Trade Unions in combating discrimination / *Richard Poláček* ; *European Commission. Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities*. - Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2009. - 53 p. - ISBN 978-92-79-13157-8

anti discriminatie / arbeid / specifiek beleid / E.U. / NGO's / vakbonden / EU-landen

Ligplaats: 07.11/09/B/1_FR

Ligplaats: 07.11/09/B/1_EN

Benchmarking policy measures for gender equality in science / *Elyse Ruest-Archambault* ; *European Commission. Directorate General for Research*. - Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2008. - 162 p. - ISBN 92-79-07619-0

overheidsbeleid / wetenschappelijke beroepen / bètawetenschappen / gender mainstreaming / E.U. / loopbaan / onderzoeksrapport

Ligplaats: 13/08/B/1_EN

Date rape cases among young women: strategies for support and prevention / *MIGS = Mediterranean Institute of Gender Studies*. - Nicosia: University of Nicosia Press, 2008. - 55 p. - ISBN 978-9963-634-56-9. - Onderzoek uitgevoerd in het kader van het Daphne II-project

E.U. / onderzoek* / preventie / verkrachting / wereld / Baltische republieken / Zuid-Europa

Ligplaats: 12.2/08/C.CY/1_EN

Electoral gender quota systems and their implementation in Europe / *Directorate-General for Internal Policies*. - Brussels: European Parliament, 2008. - iii, 122 p.: tabl.

E.U. / politieke participatie / verkiezingen / democratie / quota / onderzoeksrapport / EU-landen



Ligplaats: 06.1/08/B/2_EN

EU gender equality law / *Susanne Burri, Sacha Prechal ; European Commission. Directorate General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities.* - Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2008. - 27 p. - ISBN 978-92-79-10278-3

gelijke behandeling / E.U. / arbeidsrecht / internationaal recht / discriminatie / EU-landen

Ligplaats: 07.11.1/08/B/2_EN

Ligplaats: 07.11.1/08/B/2_FR

Fierce, fair and unfair competition: the EU-China trade race and its gender implications / *Christa Wichterich ; Network Women in Development Europe.* - Brussels: WIDE, 2008. - 40 p. specifiek beleid / E.U. / globalisering / handel / China

Ligplaats: 07/08/B/1_EN

The fight against discrimination and the promotion of equality: how to measure progress done / *European Commission. Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities.* - Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2008. - 113 p. - ISBN 978-92-79-05199-9

anti discriminatie / emancipatiebeleid / specifiek beleid / E.U. / handboek / EU-landen

Ligplaats: 05.23.1/08/B/2_FR

Ligplaats: 05.23.1/08/B/2_EN

Gender and citizenship in a multicultural context / *Berteke Waaldijk (eds.)... [et al.]*. - 287 p. - ISBN 978-3-631-56196-6. - Deze publicatie werd gerealiseerd in het kader van ATHENA, the Advanced Thematic Network in Women's Studies in Europe

beleidsplan / burgerschap / gelijke behandeling / E.U. / multicultureel / feministische sociologie / Oost-Europa

Ligplaats: 05.2/08/C.DE/1_EN

Gender mainstreaming of employment policies: a comparative review of 30 European countries / *European Commission.* - Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2008. - 77 p. - ISBN 978-92-79-07462-2

arbeidsmarkt / arbeidsvoorzieningen / gender mainstreaming / E.U. / Europa

Ligplaats: 07.11.1/08/B/1_EN

Key feminist concerns regarding core labor standards, decent work and corporate social responsibility / *Anja K. Franck ; Network Women in Development Europe.* - Brussels: WIDE, 2008. - 32 p.

arbeidsethos / arbeidsomstandigheden / E.U. / arbeidsrecht / globalisering / handel / Caraïbisch gebied / Indië / Zuidoost-Azië

Ligplaats: 07/08/B/2_EN

Manual for gender mainstreaming: employment, social inclusion and social protection policies / *European Commission. Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities.* - Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2008. - 38 p. - ISBN 978-92-79-09266-4

arbeid / gender mainstreaming / gezondheidszorg / E.U. / armoede / pensioenen / werkgelegenheid / handboek

Ligplaats: 07.1/08/B/6_EN



Bibliografie

Europees emancipatiebeleid m/v: zoeken en vinden

<http://www.e-quality.nl/assets/e-quality/publicaties/2009/EuropeesEmancipatiebeleid.pdf>

European Gender Equality Law Review 2010

<http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=6142&langId=en>

Gids van de gewone wetgevingsprocedure

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/sn01452-re01.nl10-web.pdf>

IPEX Interparliamentary EU information exchange

http://www.ipex.eu/ipex/webdav/site/myjahiasite/users/Central9/public/brochure/Id_ipex_brochure_en_web.pdf

The Lisbon Treaty - an introduction

<http://www.edf.org.uk/blog/wp-content/uploads/2010/05/Lisbon-Treaty.pdf>

Magazine nr. 11 van de Belgische Kamer Van Volksvertegenwoordigers. Themanummer: Europees voorzitterschap

http://www.dekamer.be/kvcr/pdf_sections/home/MAG_011_NL.pdf

The Treaty of Lisbon from a gender perspective: changes and challenges

<http://62.149.193.10/wide/download/Lisbon%20Treaty%20FINAL?id=653>

Een voorstelling van de Vlaamse Vertegenwoordiging bij de EU

<http://iv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?id=874>

De website van de vermelde organisaties.



Amazone Informatiecentrum

Middaglijnstraat 10
1210 Brussel

docu@amazone.be

tel. 02/229 38 07

Open:

alle werkdagen van 9.00 tot 17.00u.,
bij voorkeur na afspraak.

U kan bij ons terecht voor
INFORMATIE OP MAAT

Volg de dagelijkse informatieverstrekking van het Amazone Informatiecentrum

via
onze website

<http://www.amazone.be>

-> Informatie-Actualiteit

via
onze Facebookpagina

<http://www.facebook.com/amazone.asblvzw>

via
onze RSS-nieuwsfeeds

<http://www.amazone.be/spip.php?page=backend&lang=nl>

